

SAYIŞTAY KARARLARI

- GENEL KURUL KARARLARI
- TEMYİZ KURULU KARARLARI
- DAİRELER KURULU KARARLARI
- DAİRE KARARLARI

GENEL KURUL KARARLARI

Karar No : 4761/1

Karar Tarihi : 21.1.1993

KONU

Genel ve katma bütçeli idareler, özel idare ve belediyeler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar tarafından 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen gayrimenkullere ait kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi konularında 2886 sayılı Kanun hükümlerinin mi, yoksa 6570 Sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümlerinin mi uygulanacağı hususunda ortaya çıkan tereddüt.

USUL YÖNÜNDEN İNCELEME :

Konunun esasına geçilmeden önce söz alan üyeler tarafından;

Denetçi tarafından getirilen meselenin, 832 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin son fıkrasında bahsedilen "harcama" tabiri ile ilgisi bulunmadığı ve konu hakkında elde yeterli bilgi ve belge bulunmadığı, Sayıştay'ca sorumluların sorumluluğuna gidilmesi mümkün bulunmayan tahakkuk aşamasından önceki bir idari işlemle ilgili mesele hakkında, muhtemel bir gelir kaybından söz edilerek Genel Kurulca herhangi bir görüş tesbitinin uygun olmadığı,

Karara bağlanması istenilen hususların bir belediye hesabının incelenmesi sonucu tesbit edilmiş olduğu anlaşıldığından esas hakkındaki kararın belediyelerle sınırlı tutulması gerektiği,

Şeklinde görüşler öne sürülmesi üzerine yapılan müzakereler sonucunda;

Denetçi müzekkeresi harcamaların ilişkin bulunduğu mevzuattan yoruma müsait görülenler hakkında Sayıştay görüşünün tesbitine ilişkin 832 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin son fıkrası hükmüne dayandırılmış ve tereddüt konusu olaya mezkûr fıkra çerçevesinde çözüm getirilmesi tarzında kaleme alınmış, Birinci Başkanlıkça da, aynı Kanununun 17 nci maddesinin "Genel Kurul bu Kanunla kendisine verilmiş olan görevleri yapar ve Birinci Başkan tarafından incelenmesi istenilen diğer konu ve işlemleri görüşerek karara bağlar." Şeklindeki 2 nci fıkrası hükmü uyarınca Genel Kurula intikal ettirilmiştir.

Bu Kanun gereğince yapılan inceleme ve denetlemeler sırasında harcamaların ilişkin bulunduğu mevzuat yoruma müsait görüldüğü takdirde keyfiyetin Sayıştay görüşü tesbit edilmek üzere Birinci Başkanlığa bildirileceği ve alınacak sonuca göre işlem yapılacağı suretindeki 31 inci maddenin son fıkrası hükmü, 832 sayılı Kanunun bütünlüğü içinde ele alınıp değerlendirildiğinde; Bu Kanunun verdiği yetkiye dayanılarak yapılan inceleme ve

denetlemeler sırasında karşılaşılan işlemlerin dayandığı mevzuatın yorumlanması ve ortaya çıkan tereddütlere çözüm getirilmesinin sağlanması şeklinde anlaşılması gerekeceği tabiidir.

Aksi halde sadece giderlere ilişkin mevzuatın yoruma müsait bulunduğu takdirde böyle bir işleme tevessül edilebileceği veya Sayıştay görüşünün bu hususlara inhisar ettirilmesi gerekeceği biçimindeki yaklaşımlar Kanun Koyucunun amacına uygun düşmeyecektir. Nitekim 1260 sayılı Kanunun gerekçesinde, harcamadan önce vize usulünün kaldırılması münasebetiyle yapılan düzenlemede, Mali Kanunların yoruma müsait hükümleri hakkındaki Sayıştay görüşünün önceden tesbit edilmesi şeklindeki faydalı uygulamanın sürdürüleceği belirtilmek suretiyle "harcama" kavramıyla "hesap ve işlemler" eş anlamda değerlendirilmiştir. Bu nedenlerle müzekkerenin gerek Genel Kurula getiriliş şeklinde, gerek dayandırıldığı 31 inci maddenin son fıkrası çerçevesinde ele alınıp görüşülmesinde isabetsizlik bulunmamaktadır.

832 sayılı Kanununun ve Sayıştay Denetçi ve Raportörlerinin Denetim ve Çalışma Usulleri Hakkında Yönetmelik'in gelir denetimine ilişkin maddelerinde, incelemenin gelir tahakkukundan başlatılmasının öngörüldüğü belirtilmekte ise de; Sayıştay bu Kanunla kendisine verilen görevleri yaparken gelir tahakkukatı ve tahsilatı işlemlerinin mevzuata uygun şekilde yürütülüp yürütülmediğini denetleyebileceği gibi, yapılan tahakkuk ve tahsilatın doğruluğunu araştırmak, ihtiyaç duyduğu konularda bilgi istemek, her türlü belgeyi getirilip incelemek ve nihayet yapılan bu tür idari işlemlerin, dayandığı mevzuata uygun olarak yürütülüp, yürütülmediğini de araştırmakla yükümlü bulunmaktadır.

Nitekim 27.4.1992 tarih ve 4725/1 sayılı Genel Kurul kararında da, 832 sayılı Kanunun gelir denetimine ilişkin hükümlerinde tarhtan bahsedilmemesinin tarhiyatın dayanağı olan belgelerin incelenmesine engel teşkil etmeyeceği, aynı Kanunun 61 inci maddesinin ilk fıkrasında belirtildiği üzere, hesap ve işlemlerin yargılanması sonunda mutlaka beraet veya tazmin kararı verilmesi gerekmiyeceği belirtilmek suretiyle konuya açıklık getirilmiştir.

Diğer taraftan tereddüt konusu bir belediye hesabına ilişkin olarak ortaya çıkmış ise de, belediyeler için 2886 sayılı Kanun kapsamında sayılan kurum ve kuruluşlardan ayrı bir düzenleme getirilmediğinden varılacak sonucun belediyelerle sınırlı tutulması da mümkün bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun yürürlüğe girmesiyle, bu Kanuna göre kiraya verilen taşınmazlara ait kira sözleşmelerinin devri, sona ermesi ve taşınmazların boşaltılması gibi hususlarda uygulanacak kanun hükümlerinin tayin edilmesinde ortaya çıkan tereddütlerin çözülmesi için, konunun esasına geçilerek Genel Kurulca görüşülüp sonuca bağlanması gerekeceğine (Üye Turhan Kartal, H. Kaya Urgan, Necdet Gü-

venç, Selahattin Güntaş, Mehmet Aydoğdu, H. İbrahim Başaran'ın; Müzekkere konusu olay belediye gelirleri ile ilgili olup, ortaya çıkan hazine zararının tesbiti ile meselenin 832 sayılı Kanununun 25 inci maddesi hükmü uyarınca görüşülerek karara bağlanması gerekir. Ortada aynı Kanununun 31 inci maddesinin son fıkrasında sözü edilen bir harcama mevcut değildir. Ayrıca müzekkere konusu hususlarla ilgili uyumsuzluklar üzerine yapılan idari ve adli işlemler ve alınan sonuçlar hakkında elimizde somut bilgi ve belge bulunmamaktadır.

Bu itibarla müzekkerenin, 832 sayılı Kanununun 25 inci maddesine uygun tarzda görüşülmesinin sağlanması ve daha ayrıntılı bilgi ve dökümanların temin edilerek getirilmesi için iade edilmesi gerekir.

Üye Yaşar Aydın, Özcan Saygun, Ertan Dalgıç, Turhan Kartal, H. Kaya Urgan, O.Zeki Tansı, Necdet Güvenç, Selahattin Güntaş, Mehmet Aydoğdu, H.İbrahim Başaran, Erdoğan Kesim, Ruhi Salihoglu, Ö.Faruk Doğan, Emin Kızılkaya, Yavuz Büyükkara, M.Harun Erdoğan'ın Denetçi müzekkeresi 832 sayılı Kanununun 31 inci maddesine göre yazılmış, maddenin son fıkrasında ".... harcamaların ilişkin bulunduğu mevzuat ...." ifadesine yer verilmiştir. Buradaki "harcama" kavramının "Hesap" kavramı yerine kullanıldığı kabul edilmekle beraber, önümüzdeki meselenin harcama ya da hesple herhangi bir ilgisi bulunmamaktadır.

832 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin son fıkrasında yazılı olan "Bu Kanun gereğince yapılacak inceleme ...." ifadesi aynı Kanununun 46 ncı maddesinin, konuyla ilgili gelirlerin, alacakların ve her türlü hakların kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere ve bütçedeki tertiplerine uygun olarak tahakkuk, takip ve tahsil edilip edilmediğinin araştırılacağı hükmü ile birlikte mütalaa edildiğinde, bu Kanun gereğince yapılacak inceleme ve denetlemelerin gelirlerin tahakkuk, takip ve tahsilini kapsadığı açıkça anlaşılmaktadır. Tahakkuk etmemiş bir gelirden söz edilerek, yapılan idari işlemlerin mevzuata aykırı bulunduğunu ve gelir kaybına neden olduğunu öne sürebilmek için, ortada Sayıştay'ın kesin hükmüne konu teşkil eden hukuki bir işlem bulunmamaktadır.

Diğer yandan idare ile üçüncü şahıslar arasında bu konuda yapılan akitlerden doğan uyumsuzlukların adli yargıda çözümlenmekte olduğu da gözönünde bulundurulduğunda, Genel Kurulca alınacak bir kararın, bu yargı yerlerinde alınacak kararlarla ne ölçüde telif edilebileceği de kuşkuludur.

Açıklanan nedenlerle bu konu hakkında Genel Kurulca herhangi bir karar alınmasına lüzum ve mahal bulunmamaktadır.

Üye Yaşar Aydın, A.İlhan Oğuz, Ertan Dalgıç, Turhan Kartal, H.Kaya Urgan, Necdet Güvenç, Selahattin Güntaş, Mehmet Aydoğdu, Mehmet Sarıtaş'ın; Karara bağlanması istenilen hususların bir belediye hesabının incelenmesi sonucu tesbit edilmiş olduğu anlaşıldığından konunun esasına geçilerek alınacak kararın belediyelerle sınırlı tutulması gerekir.

Şeklindeki görüşlerine karşı,) çoğunlukla karar verildi.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT :

2886 Sayılı Devlet İhale Kanununun

1 inci maddesi :

Genel bütçeye dahil dairelerle, katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütülür.

Birinci fıkrada sayılan daire ve idarelere bağlı döner sermayeli kuruluşlar ile özel kanunlarla veya özel kanunların vermiş olduğu yetkiyle kurulmuş bulunan fonların yukarıda belirtilen işlerinin nasıl yapılacağı Maliye Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirtilir.

64 üncü maddesi :

Kiraya verilecek taşınır ve taşınmaz malların kira süresi, on yıldan çok olamaz. Turistik tesis kurulacak yerlerin ve turistik tesislerin on yıldan fazla süre ile karaya verilmesi mümkündür.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde, önceden Maliye Bakanlığından izin alınması şarttır. Katma bütçeli idarelerde bu izin, idarelerin bağlı oldukları bakanlıktan alınır. Özel idare ve belediyeler için kendi özel kanunları uygulanır.

Üç yıldan fazla süre ile kiraya verme işlerinde kira bedeli her yıl şartname ve sözleşmesindeki esaslara göre yeniden tespit edilir.

73 üncü maddesi :

Tarihi ve bedii değeri olan taşınmaz mallar Kültür ve Turizm Bakanlığının görüşü alınarak, Maliye Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelikle tespit olunacak esas ve şartlara göre, Maliye Bakanlığınca kiraya verilebilir.

Vakıflara ait özel hükümler saklıdır.

74 üncü maddesi :

Tarihi ve bedii değeri olanlar hariç Hazinesinin özel mülkiyetindeki yerlerin satışı, kiraya verilmesi, trampası ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ile Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki yerlerin kiraya verilmesi, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi esasları Maliye Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte belirlenir.

Geçici 1 inci maddesi :

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilân yapılmak suretiyle başlamış olan ihale işlemleri ilgili olduğu kanun ve usullere göre sonuçlandırılır.

94 üncü maddesi :

a) 2.6.1934 tarih ve 2490 sayılı Kanun ile bu Kanunda ek ve değişiklikler yapan Kanunlar,

b) (9.11.1983 tarihli ve 2944 sayılı Kanunla değişik şekli) Diğer kanunların (15.7.1964 tarih ve 500 sayılı Kanun ile 22.10.1981 tarih ve 2542 sayılı kanun hariç) bu Kanuna uymıyan hükümleri,

Yürürlükten kaldırılmıştır.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun

1 İnci maddesi :

Belediye teşkilatı olan yerlerle, iskele, liman ve istasyonlardaki gayrimenkullerin (Musakkaf olmıyanları hariç) kiralanmalarında, kiraliyanla kiracı arasındaki hukuki münasebetlerde bu kanun ile Borçlar Kanununun bu kanuna aykırı olmayan hükümleri tatbik olunur.

Mabetler kiraya verilemez ve ibadethane haricinde hiçbir iş için de kullanılamaz.

8 inci maddesi :

Bu kanunla Borçlar Kanununda gösterilen haller dışındaki sebeplerle açılacak tahliye davaları, mukavelelerde aksine şart bulunsa dahi mesmu olmaz.

11 inci maddesi :

Kiracı kira müddetinin bitmesinden en az on beş gün evvel mecuru tahliye edeceğini yazı ile bildirmedeği takdirde sözleşme aynı şartlarla bir yıl uzatılmış sayılır.

14 üncü maddesi :

2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununa tabi olarak kiraya verilen gayrimenkuller hakkında da bu kanun hükümleri tatbik olunur.

ESAS YÖNÜNDEN İNCELEME :

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki daire kararı incelenerek;

Gereği Görüşüldü :

2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununun uygulandığı uzun süre içinde, çıkarılan bir çok kanunda yer alan Özel hükümlerle bir kısım idarelerin ihale esasları Kanun kapsamı dışında bırakılmış, bazı kanunlarda yer alan Özel hükümlerle de bu Kanun konusu iş ve hizmetler için farklı, uygulamalar getirilmiştir. Devletin idari yapısına ve hukuk düzenine aynı şartlara bağlı olarak işlenmesi gereken bu çok çeşitli mevzuat hükümlerinin bazı istisnalar dışında tek bir Kanunda toplanması ve ihale hukuku prensiplerinde yeknesaklığın sağlanması için 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu 1.1.1984 tarihinde yürürlüğe konulmuştur.

Anılan Kanunun "Kapsam" başlığını taşıyan 1 inci maddesinin ilk fıkrasında; Genel bütçeye dahil dairelerle, katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin bu Kanunda yazılı hükümlere göre yürütüleceği, ikinci fıkrasında ise; Birinci fıkrada sayılan daire ve idarelere bağlı döner sermayeli kuruluşlar ile özel kanunlarla veya özel kanunların vermiş olduğu yetkiyle kurulmuş bulunan fonların yukarıda belirtilen işlerinin nasıl yapılacağı, Maliye Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle belirtileceği, hükme bağlanmak suretiyle Kanun kapsamına giren idarelerin belirtilen işlerinde bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı açıkca ifade edildikten sonra maddenin ikinci fıkrasında sayılan kurum ve kuruluşlar için bir istisna hükmü getirilerek bunların madde kapsamında sayılan işlerinde uygulanacak ihale usul ve esaslarının hazırlanacak bir yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmüştür.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uygulamasında, Genel Bütçeli Dairelerle katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin, herhangi bir istisna hükmü bulunmuyorsa bu Kanunla getirilen usul ve esaslara göre yürütülmesi tabi bulunmakla beraber, adı geçen idarelerin bazı işleri diğer Kanun hükümleri ile, bir kısım ihale işlemleri ise, 2886 sayılı Kanunda yer alan hükümlerle özel usullere veya özel mevzuata tabi tutulmuştur.

Nitekim 2886 sayılı Kanununun 73 üncü maddesinde, tarihi ve bedii değeri olan taşınmaz malların kiraya verilmesi, 74 üncü maddesinde tarihi ve bedii değeri olmayan Hazinesinin özel mülkiyetindeki yerlerin satışı, kiraya verilmesi, trampası ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi hususlarının bir yönetmelikle düzenlenmesi öngörülmek suretiyle bu konuda özel düzenlemeler yapılması uygun görülmüştür. Ancak 2886 sayılı Kanunun öngördüğü bahse konu hususlar dışında kalan taşınmazların kiraya verilmesine ilişkin işler, doğal olarak bu Kanunun genel esaslarına tabi olacaktır. Kaldığı üzerinde durulduğu gibi, belediye ve özel idarelerle döner sermayeli kuruluşları, Kanun kapsamında yer alan işlerin yürütülmesi açısından Genel ve Katma Bütçeli İdarelerden ayrı mütalaa etmekte mümkün değildir.

6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanununun 14 üncü maddesinde; 2490 sayılı Artırma Eksiltme ve İhale Kanununa tabi olarak kiraya verilen gayrimenkuller hakkında da bu Kanun hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmak suretiyle 2490 sayılı Kanuna göre kiraya verilen taşınmazlarla ilgili uyuşmazlıklar için 6570 sayılı Kanun hükümleri ile çözüm getirilmiştir. Ancak 1.1.1984 tarihinde yürürlüğe giren 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile Devletin İhale esasları yukarıda belirtildiği üzere yeniden düzenlenmiş ve mezkûr Kanununun 94 üncü maddesi ile 2490 sayılı Kanun ile bu Kanunda ek ve değişiklikler yapan kanunlar ve diğer kanunların bu kanuna uymayan hükümleri (15.7.1964 tarih ve 500 sayılı Kanun ile 22.10.1981 tarih ve 2547 sayılı Kanun hariç) yürürlükten kaldırılmıştır.

Böylece 2490 sayılı Kanuna göre kiraya verilen gayrimenkullerle ilgili uyuşmazlıkların çözümünü 6570 sayılı Kanuna bağlayan bu Kanunun 14 üncü maddesinin atıfta bulunduğu 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanunu yürürlükten kaldırılmış olduğundan, 2886 sayılı Devlet İhale Kanununa göre kiraya verilen gayrimenkuller hakkında 6570 sayılı Kanuna gönderme yapmaya imkan kalmamıştır. Ayrıca 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 94 üncü maddesi, 2490 sayılı Kanunu yürürlükten kaldırmış olmasına karşılık, bazı Kanunları bu hükümden ayırık tutmuştur. Ancak 6570 sayılı Kanunun 14 üncü maddesinde yer alan düzenlemeye paralel bir hüküm veya bu hükmün uygulanması na cevaz veren bir düzenleme ise 2886 sayılı Kanunda yer almamıştır. Bu nedenle 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen taşınmazlara; 2490 sayılı Kanuna göre kiraya verilmiş gibi, 6570 Sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanunun 14 üncü maddesi yoluyla bu Kanun hükümlerinin uygulanması imkanı kalmamıştır.

Dolayısıyla 2886 sayılı Devlet İhale Kanununda özel düzenleme yapılması öngörülen gayrimenkuller dışında, bu Kanunda yazılı usul ve esaslara göre kiraya verilen genel bütçeye dahil dairelerle katma bütçeli idarelere, özel idare ve belediyelere ait taşınmazların kiralama süreleri, kira akdinin sona ermesi, uzatılması, yenilenmesi ve kira tespiti gibi hususlar, mezkûr Kanun hükümlerine, bu hükümlere aykırı olmamak üzere düzenlenecek şartname ve sözleşme hükümlerine tabi olarak yürütülmesi gerekmektedir.

Öte yandan 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanuna 2886 sayılı Kanunun kabul tarihinden önce 11.10.1983 tarih ve 2912 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesi ile;

"T.C. Emekli Sandığı, Sosyal Sigortalar Kurumu, Esnaf ve Sanatkarlar ve Diğer Bağımsız Çalışanlar Sosyal Sigortalar Kurumu (BAĞ-KUR), Türkiye Kızılay Derneği, Türk Hava Kurumu, Darülaceze Müdürlüğü, Darüşşafaka Cemiyeti ve bağlı vakıflar mezbut ve mülhak vakıflar ile Vakıflar Genel Müdürlüğü, Verem Savaş ve Kansere Savaş dernekleri adına kayıtlı veya bunların kamu kuruluşları veya yararına çalışan derneklerle müştereken sahip buldukları gayrimenkullere vasiyet edilenler dahil ilişkin kira sözleşmeleri bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay sonra sona eder.

Bu süre içinde yukarıdaki kurumlar veya bunların kira işlerini yürüten iştiraklerince rayiç veya emsal bedele uygun olarak yeni kira bedeli ve şartlar tespit edilerek kiracıya tebliğ edilir. Eski kiracının birinci fıkrada belirtilen altı ayı takip eden 30 gün içinde yeni kira bedeli ve şartlar üzerinden kira sözleşmesi yapmaya hakkı vardır.

(Değişik 30.5.1984 3012/1 md.) Teklif edilen yeni bedele, kiralayan ve kiracılarca sulh hukuk mahkemeleri nezdinde itiraz olunabilir. 30 günlük süre içinde itiraz ve rüçhan hakkını kullanmayan ve gayrimenkulü tahliye etmeyenlerin tahliyeleri icra memurluğundan istenir." denilmiştir.

15.1.1985 tarih ve 3151 sayılı Kanunla eklenen geçici 4 üncü madde de ise;

"Belediyeler ve Özel İdareler ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü adına kayıtlı veya bunların kamu kuruluşları veya kamu yararına çalışan derneklerle müştereken sahip buldukları gayrimenkullere (vasiyet edilenler dahil) ilişkin kira sözleşmeleri bu Kanunun yürürlük tarihinden itibaren altı ay sonra sona erer.

Bu süre içinde, yukarıdaki kurumlar ve bunların kira işlerini yürüten iştiraklerince, rayiç ve emsal bedele uygun olarak yeni kira bedeli ve şartlar tespit edilerek kiracıya tebliğ edilir. Eski kiracının birinci fıkrada belirtilen altı ayı takip eden 30 gün içinde yeni kira bedeli ve şartlar üzerinden kira mukavelesi yapmaya hakkı vardır.

Teklif edilen yeni bedele ve şartlara kiracılarca, sulh hukuk mahkemeleri nezdinde itiraz olunabilir. Otuz günlük süre içinde itiraz ve rüçhan hakkını kullanmayan ve gayrimenkulü tahliye etmeyenlerin tahliyeleri icra memurluğundan itiraz süresi içinde belirlenen kira bedeline karşı sulh hukuk mahkemesine itiraz vaki olduğunda kiracı, dava sonuna kadar kurum ve kuruluşlarca tesbit edilen kirayı aylık olarak öder ve tahliye edilemez. Sulh hukuk mahkemesince rayiç ve emsale uygun olarak kira bedeli tesbit olunur. Mahkeme kararına göre kiracı lehine fark olduğu takdirde bu miktar ileriki aylık kiralara mahsup edilir.

Görülecek davalarda ilk ve eski kiranın toptan eşya fiyatlarındaki artış yüzdeleri bu tespitlerde nazara alınmaz. Mahkeme tespitinde bilirkişi olarak resmi dairelerce bildirilen teknik elemanlardan Ticaret Odası temsilcisinden ve bir de hukukçudan olmak üzere üç kişilik heyeti resen seçer.

Mahkeme kararının kesinleşmesinden başlayarak otuz gün içinde mahkemece tesbit edilen kira bedeline göre kiracının yeni kira sözleşmesi yapmaya hakkı vardır. Bu süre içinde sözleşmeyi yapmayan ve biriken kira farklarını ödemeyen kiracının tahliyesi icra memurluğundan istenir." hükmü getirilmiştir.

Söz konusu geçici maddeler ile; Vakıflar Genel Müdürlüğü ve Belediyeler, Özel İdareler, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü tarafından 2490 sayılı Kanun hükümlerine göre kiraya verilen gayrimenkuller ile ilgili kira sözleşmelerinin sona ermesi halinde yapılacak işlemler belirtilmiş, diğer bir deyimle bu kira sözleşmelerinin belli şartlarla sona erdirilmesi amaçlanmıştır.

Esasen, 2886 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesi, bu Kanun yürürlüğe girdiği tarihten önce ilânı yapılmak suretiyle başlanmış olan ihale işlemlerin ilgili olduğu kanun ve usullere göre sonuçlandırılacağını öngörmüş olduğundan, 2490 sayılı Kanuna tabi bu gibi muamelelerin 6570 sayılı Kanuna eklenen geçici maddelere sonuçlandırılması tabii bulunmaktadır.

Yukarıda açıklanan sebep ve düşüncelerle, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre kiraya verilen gayrimenkullerin kiralama süreleri, kira akdinin sona ermesi, uzatılması, yenilenmesi ve kira tesbiti gibi hususların 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine ve bu Kanunun öngördüğü usul ve esaslara göre yürütülmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır.

SONUÇ :

Genel ve Katma bütçeli idareler, özel idare ve belediyeler ile bunlara bağlı döner sermayeli kuruluşlar tarafından 2886 sayılı Kanuna göre kiraya verilen gayrimenkullere ait kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi konularında 2886 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiğine çoğunlukla karar verildi.

Karar No : 4764/1

Karar Tarihi : 15.2.1993

KONU

Amasya İl Özel idaresine bağlı Eski Çeltik Kömür Madeni İşletmesinin ve bu mahiyetteki diğer işletmelerin Sayıştay denetimine tabi olup olmadıkları ve eğer Sayıştay denetimine tabi iseler, bu işletmelere ait hesapların, bağlı buldukları il özel idarelerinin saymanlık hesapları meyanında incelenmelerinin mümkün bulunup bulunmadığı hususlarındaki tereddüt.

KONU İLE İLGİLİ MEVZUAT

1) Anayasanın :

127 nci maddesi :

Mahalli idareler; İl, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, genel kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir.

Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.

Mahalli idarelerin seçimleri, Anayasa'nın 67 nci maddesindeki esaslara göre beş yılda bir yapılır. Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir.

Mahalli idarelerin seçilmiş organlarının, organlık sıfatını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ve kaybetmeleri, konusundaki denetim yargı yolu ile olur. Ancak, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile hakkında soruşturma veya kovuşturma açılan mahalli idare organları veya bu organların üyelerini, İçişleri Bakanı, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar uzaklaştırabilir.

Merkezi idare, mahalli idareler üzerinde, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idare vesayet yetkisine sahiptir.

Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Bakanlar Kurulunun izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve koltuk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunda düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır.

160 ncı maddesi :

Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve Kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir. Sayıştay'ın kesin hükümleri hakkında ilgililer yazılı bildirim tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir kereye mahsus olmak üzere karar düzeltilmesi isteminde bulunabilirler. Bu kararları dolayısıyla idari yargı yoluna başvurulamaz.

Vergi, benzeri mali yükümlükler ve ödevler hakkında Danıştay ve Sayıştay kararları arasındaki uyumsuzluklarda Danıştay kararları esas alınır.

Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerinin teminatı kanunla düzenlenir.

Silahlı Kuvvetler elinde bulunan Devlet mallarının Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlenmesi usulleri, Milli Savunma hizmetlerinin gerektirdiği gizlilik esaslarına uygun olarak kanunla düzenlenir.

2) 832 Sayılı Sayıştay Kanununun :

Değişik 28 inci maddesi :

Sayıştay aşağıda gösterilen görevleri yerine getirir :

I-A) Genel ve katma bütçeli dairelerin,

B) (A) bendinde yazılı daireler tarafından sermayesinin yarısı veya yarısından fazlasına katılmak suretiyle sabit veya döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan kurum ve teşebbüslerin,

C) Kanunlarla Sayıştay denetimine tabi tutulan diğer kurumların bütün gelir, gider ve mallarıyla nakit, tahvil, senet gibi kıymetlerinin (Emanet niteliğinde olanlar dahil) alınıp verilmesini, saklanma ve kullanılmasını denetler. Sorumluların hesap ve işlemlerini yargılayarak kesin hükme bağlar.

II- Devlete ait ikraz, istikraz ve taahhütlerle çeşitli kaynaklardan bağış ve yardım suretiyle elde edilen nakdi veya ayni kıymetleri, Hazine bonolarını, bütün kefalet, kredi ve Hazine avanslarını kaydedip denetler.

III- (3162 S.K. 2. Mad. ile değişik) Genel ve katma bütçelere ilişkin genel uygunluk bildirimlerini, Anayasada belirtilen süre içerisinde Türkiye Büyük Millet Meclisine sunar.

IV- Gerekliğinde mali işlere ve hesap usulleriyle gelir tahakkuk sistemlerine dair Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine rapor verir.

V- Denetimine tabi kuruluşların hesap ve işlemlerinin incelenmesi sonucunda gerekli gördüğü hususlara dair Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine rapor verir.

VI- Sayıştay, kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yerine getirir.

46 ncı maddesi :

Sayman hesaplarından hangilerinin merkezde veya hesap yerlerinde inceleneceğine Genel Kurul karar verir. Bu hesaplar Birinci Başkanın görevlendireceği denetçiler tarafından incelenir.

Ancak, kayıtlı mallarının değerleri toplamı 500.000.- lira ve daha yukarı olan mal saymanlıkları yerinde denetlenir.

Merkezde incelenmekte olan saymanlık hesaplarından herhangi birinin yerinde incelenmesine ilgili denetçinin istemi üzerine hesabın bağlı bulunduğu dairece karar verilebilir. Bu karar Genel Kurulca da uygun bulunduğu takdirde bu hesaplar Birinci Başkanın görevlendireceği denetçiler tarafından yerinde incelenir.

İnceleme sırasında;

1. Gelirlerin, alacakların ve her türlü hakların kanunlara, tüzüklere ve yönetmeliklere ve bütçedeki tertiplerine uygun olarak tahakkuk, takip ve tahsil edilip edilmediği,

2. Giderlerin,

a) Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere ve bütçedeki tertibine, ödeneğine ve kadroya uygun olarak harcanıp harcanmadığı,

b) Odemenin istihkak sahiplerinin veya vekillerinin kimliği araştırılmak suretiyle yapılıp yapılmadığı,

c) İdare hesabına giren bütün işlemlerin para ve sair kıymet hareketlerinin kanun, tüzük ve yönetmeliklerdeki hükümlere uygun bulunup bulunmadığı,

3. Taşınır ve taşınmaz malların giriş, saklanması, kullanış ve çıkışları ile bunların bulunması gerekli olan yerlerde tamamen mevcut olup olmadığı hususlarının yürürlükteki kanun, tüzük ve yönetmelik esaslarına göre yapılmayıp yapılmadığı,

4. Yukarıdaki fıkralarda yazılı bütün işlem ve hesapların belgelere ve kayıtlarına uygun olup olmadığı,

Araştırılır.

Geçici 8 inci maddesi :

Anayasa'nın 116 ncı maddesi gereğince il özel idareleriyle belediyelerin mali işlemlerinin denetlenmesine dair kanun yürürlüğe girinceye kadar, 16 Haziran 1934 tarihli ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu ve bu kanuna ek kanunların il özel idareleri ve belediyelere ait hükümleri yürürlükte kalır.

3) 2514 Sayılı Divan-ı Muhasebat Kanununun 68 inci maddesi :

Vilâyet hususi idareleri ve bu kanunun meriyete geçtiği seneye tekdüm eden üç senelik bütçelerindeki varidatın tahsilât miktarlarının vasatı otuz bin lira ve daha yukarı olan belediyelerin muhasip hesaplar ile kati hesapları ikinci derecede Divan-ı Muhasebatın tetkik ve muhakemesine tâbidir.

Bu hesaplar mahallerince tasdik tarihinden itibaren bir ay içinde meclisi umumilerle belediye meclislerinin encümen ve heyeti umumiyelerince ittihaz edilen mukarrerat suretleri ve bütçeleri ile birlikte Divan-ı Muhasebata gönderilir. Divan-ı Muhasebat bu hesaplarla mukarreratta mevzubahs hususları ve muameleleri tetkik ile hükme bağlar. Alâkalılar Divanın bu hükümlerine karşı 61 inci madde mucibince temyiz hakkını istimal edebilirler. Belediye bütçelerinin varidatı yirmi beş bin liraya inmedikçe bu madde hükümüne tâbidir. Divan-ı Muhasebatın tetkik ve muhakemesine tâbi olmayan belediye bütçelerinin hesapları Muhasebei Umumiye Kanununun 119 uncu maddesi hükümüne tâbidir.

4) 3360 Sayılı Kanunla değişik İl Özel İdaresi Kanunu'nun :

75 inci maddesi :

Vilâyet, emvali menkule ve gayrimenkuleye mutasarrıf ve işbu kanun ile muayyen ve mahdut vezaifi hususiye ile mükellef bir şahsı manevidir. Emvali hususiye vilâyet mahfuziyet ve masuniyet itibariyle emvali umumiyei devletten maduttur.

78 inci maddesi :

Vilâyete ait hidematı mahalliye berveçhilâtidir.

1- Memaliki Osmaniyede devairi Devletçe görülecek lüzum üzere küşat ve tesviyesi ve tamiri Nafia Nezaretine ait olan turuku umumiyeden maa-da vilâyet dahiline münhasır olarak liva ve kaza ve nahiyeleri yekdiğerine rapteden turuk ve meabirin küşat ve inşasıyla tamiratu mütemudiyesi;

(Gerek turuku umumiyenin, gerek turukhususiyei vilâyetin şehir ve kasabalar dahiline tesadüf eden aksamının inşa ve tamiri dahi nevine göre Nafia Nezaretine veya vilâyete aittir.)

2- (Değişik : 3 Nisan 1330) Vilayet varidatı adliye ve fevkalâdesinin müsaadesi derecesinde göl ve bataklıkların islâh ve teybisi için ameliyatı lâzime icrası yahut bu ameliyatın şeraiti mahsusai nafia ile talibine ihalesi;

(Ameliyatı mezkûreye ait evrakı fenniye Nafia Nezaretince tetkik ve iki ay zarfında aynen veya tadilen kabul ve tasdik edilecektir.)

3- (Değişik : 3 Nisan 1330) Şehir ve kasabalarda menafii belediyelere ait ve şeraiti Devletçe müttehaz kavaide muvafık olmak ve müddeti kırk seneyi tecavüz etmemek üzere hayvan, buhar ve elektrikle cerrolunur tranvaylar inşa ve elektrikle veya havagazıyla tenvirat icrası ve kudreti elektrikiye tevzii ve şürbe salih su isalesi için imtiyaz itası ve dahili vilâyette otomobil ve otobüs ve minibüs arabaları işletmek ve sanayii muhtelifeye ait fabrikalar tesis etmek için ruhsat itası;

(Müddeti kırk seneyi tecavüz eden bilûmum imtiyazat ile kuvvei muharrikesi sukutu miyah ile istihsal olunaçak cer ve tenviri elektrikiye müteallik imtiyazat Nafia Nezaretince ita olunur.)

4- Nümüne ve tecdübe çiftlik ve tarlaları ve fidanlıklar ile çiftçilik mektepleri ve damızlık hayvanatı ve alâtu ziraiye depoları tesisi, mahsulâtı ziraiye ve hayvanatı ehliye sergi ve müsabakaları küşat ve at yarışları icrasıyla mukâfatı naktiye itası, mahsulâtın cinsini islâh etmek ve vilâyetin iklimine muvafık mahsulâtı cedide yetiştirmek için meccanen fidan ve tohum tevzi, merkezi ziraat olan mahallerde umumun istifade edebileceği hasat ve harman ve kalbur makineleri ve sair alâtu ziraiye ihzariyle zuraa icarı, ziraat müzeleri ve zirai taavün şirketleri tesisi velhasıl terakkiyatı ziraiyeyi temin edecek her türlü hususatın tatbik ve icrası;

5- Orman yetiştirmeğe müstait mahallerde orman yetiştirilmesi ve yabancı ağaçların aşılınarak müsmür hale ifrağı esbabının temini;

6- Vilâyete mahsus yerli iktisat ve itibar sandıkları teşkili veya küşadına ruhsat itası

7- Mevakii münasebede sanayi odaları ve sanayi mektepleri küşadı ve bunlarda ihtiyacı mahalliye muvafık sanayi talimi, sanayi mahalliye mahsulât ve mamulâtının teşviki için müsabakalar ve sergiler küşadı ile mükâfatı naktiye itası, sanayi mahalliye ait müzeler tesisi;

8- İcap eden mahallerde Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları tesisi ve sergiler küşadı ve pazar ve panayırlar ihdası velhasıl umuru ticaretin tevsî ve teshili ve serveti mahalliye için lâzımgelen tedabirin ittihazı;

9- (Değişik : 3 Nisan 1330) Tahsili iptidainin temini için umumi ve ledelhace seyyar mekâtibi iptidaiye ve Darülmuallimini iptidailer ve amele ve fikiraya mahsus gece mektepleri ve liva idadileri tesis ve inşası ve bunların Maarifi Umumiye Kanununa tevfi kan idare ve nezareti;

10- Vilâyet dahilinde eytamhane, hastahane, bimarhane ve darülâceze gibi müessesatı hayriye ve sıhhiye tesisi;

11- Vilâyete ait bilcümle emlak ve akar ve emvalin idaresi;

12- Vilâyet menfaatine tesis olunacak müessesatı nafia ve hayriyenin idare ve nezareti.

13- (Ek : 16/5/1987-3360/2 md.) İl Özel İdaresi, mahalli müşterek nitelikte olan imar, bayındırlık, sağlık ve sosyal yardım, çevre sağlığı ve koruması, eğitim ve spor, tarım, ağaçlandırma, orman tesisi, ekonomik ve ticaret, haberleşme, kültür, turizmle ilgili görevler ve bu Kanun dışında çeşitli mevzuatla verilen görevleri imkânları ve tesbit edeceği öncelik sırasına göre yürütür. (İkinci cümle iptal: An. Mah.'nin 22/6/1988 tarih ve E: 87/18 K.: 88/23 sayılı kararı ile.)

14- (Ek : 16/5/1987-3360/2 md.) İl Özel idaresi, il'in mahalli hizmetlerini kalkınma planı ilke ve hedeflerine uygun olarak ve il'in imkân ve ihtiyaçlarını da göz önünde bulundurarak yıllık program hazırlamak ve uygulamakla görevlidir.

Yıllık programlar; genel, katma ve özel bütçeli idarelerden ve diğer kaynaklardan mahalli idarelere aktarılabacak ödenekler de dikkate alınmak suretiyle bakanlıklar, bölge ve il kuruluşları ile koordineli bir şekilde hazırlanır. Söz konusu programların il genel meclisince kabulünden sonra bakanlıklarca aktarılan ödeneklere ait olan kısmı ilgili bakanlığın aynen veya tadilen onayı ile yürürlüğe girer. Bayındırlık ve İskân Bakanlığına ödeneği aktarılabarak yürütülen işlerde onay makamı, Bayındırlık ve İskân Bakanlığıdır.

15- (Ek : 16/5/1987-3360/2 md.) Genel, katma ve özel bütçeli idareler bu maddenin 13 üncü bendindeki esaslar dahilinde kendi bütçelerinde yer alan ödenekleri İl özel idarelerine aktarırlar.

80 inci maddesi : (Değişik : 16/5/1987-3360/3 md.)

İl Özel idaresinin gelirleri şunlardır :

1. Özel kanunlarla tanınmış vergi, resim ve harç gelirleri,
2. Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılacak paylar,
3. Genel, katma ve özel bütçeli idarelerden aktarılacak ödenekler,
4. Her çeşit teşebbüs ve faaliyetler karşılığında sağlanacak gelirler,
5. Taşınır ve taşınmaz mallarının kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden doğacak gelirler,
6. 3194 sayılı İmar Kanununun 42 nci maddesine göre tahsil edilecek para cezaları ile diğer para cezaları,
7. 3194 sayılı İmar Kanunu gereğince verilecek inşaat ruhası ile yapı kullanma izninden alınacak harçlar,
8. Tahvil ve hisse senetlerinin faiz ve temettüleri ile bunların itfasından veya satışından elde edilecek gelirler ve bankadaki paraların faiz ve diğer gelirleri,
9. Hizmet karşılığında alınacak ücretler,
- 10- Her türlü bağışlar,
- 11- Milli park statüsünde bulunmayan, doğal güzellikleri taşıyan veya tarihi harabe niteliğinde olup Kültür ve Turizm Bakanlığınca ücretli girişe tabi tutulmayan yöreler için valilerin teklifi Kültür ve Turizm Bakanlığının onayı ile alınacak giriş-gezi ücretleri,
- 12- Diğer gelirler.

Bu suretle temin edilen gelirlerin mevduat olarak yatırılacağı kamu banka veya bankaları, Bakanlar Kurulunca tespit edilir.

Başka kurumlarca tahsil edilen kanuni paylar veya vergi gelirleri paylarından özel idarelere düşen kısım tahsil edildikleri ayı takip eden, ayın sonuna kadar özel idareler adına yatırılır. Yatırmayanlar hakkında 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanun hükümleri uygulanır.

82 inci maddesi : (Değişik : 16/5/1987-3360/4 md.)

İl özel idaresinin giderleri şunlardır.

1. Bu Kanun ve diğer kanunlarla verilen mahalli görevlerin ifası için yapılan harcamalar,
2. Yönetim ve personel giderleri,
3. İl genel meclisi il daimi encümeni başkan ve üyelerinin ödenekleri ve yollukları ile diğer görevlilerin yollukları,

4. özel kanun, karar, ilam ve sözleşmelere dayanan harcamalar, paylar, ödemeler ve borçlar,

5. Kanunlar gereğince başka kurum, kuruluş ve teşebbüslere yapılacak yardımlar ve özel idare teşebbüslerine verilecek sermayeler ile özel idarenin katılmayı uygun bulduğu, şirket, kooperatif, birlik, kamu yararına hizmet yapan dernekler ve benzeri ortaklığa katılma payları ve yardımlar,

6. Özel idare mallarını vergi, resim, harç ve sigorta giderleri,

8. İçişleri Bakanlığınca çıkartılacak bir yönetmelikle esas ve usulleri belirlenecek temsil, ağırlama, ve tören giderleri,

9. 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 180 inci maddesi gereğince kesinleşmiş öz gelirin binde biri nispetinde konulacak ve mahkeme kararına dayanan belge karşılığı olarak barolara yapılacak yardım giderleri,

10. 3194 sayılı İmar Kanunu ile valiliklere verilen görevlerin ifası için yapılan harcamalar,

11. Özel idare hizmetleri ile ilgili diğer giderler.

84 üncü maddesi : (Değişik : 16/5/1987-3360/5 md.)

İl Özel idaresi bütçesi, genel bütçe mali yılına paralel ve İçişleri Bakanlığınca ile Maliye ve Gümrük Bakanlığınca birlikte düzenlenmiş formüle uygun olarak hazırlanır.

İl özel idaresi bütçesinin hazırlanması, il daimi encümenince incelenmesi, il genel meclisinde görüşülmesi ve kabulüne dair usul, esas ve süreler İçişleri Bakanlığınca çıkartılacak bir yönetmelikle düzenlenir.

5) 23 sayılı sermayesinin Tamam Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilâtı ile İdare ve Murakabeleri Hakkındaki 3460 sayılı Kanuna Ek Geçici Kanununun Değişik 10 uncu maddesi :

"Sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan iktisadi teşekküllerin teşkilatıyla idare ve murakabeleri hakkındaki 17 Haziran 1938 tarihli ve 3460 sayılı kanunun 7 inci maddesi gereğince kurulan Yüksek Denetleme Kurulu, Başbakanlığınca bağlıdır. 12 Mart 1964 tarihli ve 440 sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleriyle müesseseleri ve iştirakleri hakkındaki Kanuna tabi teşekkül ve müesseselerin ve özel kanuna göre denetleme görevi kendisine verilmiş olan sair kurumların denetlemesi ve kurul tarafından yapılır.

Mahalli idarelere ait iktisadi teşebbüslerin denetlemesi, bu idarelerin kendi organları tarafından yapılır.

Yüksek Denetleme Kurulu, kanun gereğince hazırlıyacağı raporları, Başbakanlığa sunar. Bu raporların gereken organ, daire, kurum ve teşekkülere dağıtım Başbakanlıkça yapılır."

6) 2929 sayılı *İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları Hakkında Kanun'un*;

63' üncü maddesi :

Atatürk Orman Çiftliği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketi, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi ile Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi, Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası Anonim Şirketi, İller Bankası Genel Müdürlüğü ve İller Bankası Genel Müdürlüğü ile il özel idareleri ve belediyelerin, sermayelerinin yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüsler, bu Kanun hükümlerine tabi değildir.

2. Yabancı sermayeyi teşvikle ilgili hükümlerden yararlanan gerçek veya tüzelkişilerle yabancı ülkeler kanunlarına veya uluslararası düzenlemelere göre kurulmuş ortaklıklara ait kanunların ve anasözleşmelerin hükümleri saklıdır.

Geçici 2 nci maddesi :

3460 ve 23 sayılı kanunlara tabi olanlar ile bu Kanun kapsamı dışında kalan kamu iktisadi teşebbüsleri ve kurumları, kuruluş ve işleyişlerini düzenleyecek kanunlar yürürlüğe girinceye kadar, kendi kanunlarına göre yönetilirler.

7) 233 sayılı *Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin*;

58 inci maddesi :

Atatürk Orman Çiftliği, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Anonim Şirketi, Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları Türk Anonim Şirketi, Türkiye İş Bankası Anonim Şirketi, Devlet Sanayi ve İşçi Yatırım Bankası Anonim Şirketi, İller Bankası Genel Müdürlüğü ve İller Bankası Genel Müdürlüğü ile il özel idareleri ve belediyelerin, sermayelerinin yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüsler, bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi değildir.

2. Yabancı sermayeyi teşvikle ilgili hükümlerden yararlanan gerçek veya tüzelkişilerle yabancı ülkeler kanunlarına veya uluslararası düzenlemelere göre kurulmuş ortaklıklara ait kanunların ve anasözleşmelerin hükümleri saklıdır.

3. (Ek : KHK/315- 27.2.1988) Teşebbüslerin, bu Kanun Hükmünde Kararname hükümleriyle bağlı olmaksızın yurt dışında şirket kurmalarına ve kurulmuş şirketlere iştirak etmelerine izin vermeye ve bu konularla ilgili esasları kurumlar itibarıyla belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

63 üncü maddesi :

2929 sayılı Kanun, ek ve değişiklikleri ile bu Kanun Hükmünde Kararname kapsamına giren teşebbüslerin kuruluşlarına ait kanun hükmünde kararname yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici 1 inci maddesi :

3460 ve 23 sayılı kanunlara tabi olanlar ile bu Kanun Hükmünde Kararname'nin kapsamı dışında kalan teşebbüsler ve kurumları, kuruluş ve işleyişyeri ile ilgili yeni bir düzenleme yapılmıncaya kadar, kendi mevzuatına göre idare olunurlar.

İNCELEME :

Konu ile ilgili mevzuat ve bu husustaki Daire Kararı incelenerek gereği görüşüldü;

832 sayılı Kanununun geçici 8 inci maddesinde, il özel idareleriyle belediyelerin mali işlemlerinin denetlenmesine dair kanun yürürlüğe girinceye kadar 2514 sayılı Divan-ı Muhasebat Kanunu ve bu kanuna ek kanunların il özel idareleri ve belediyelere ait hükümlerinin yürürlükte kalacağı belirtilmiş; 2514 sayılı Kanununun 68 inci maddesinde ise, il özel idareleri ve belediyelerin sayman hesaplarıyla kesin hesaplarının ikinci derecede Sayıştayın inceleme ve yargılamasına tabi olduğu hükme bağlanmıştır.

Amasya İl Özel İdaresinin mülkiyetinde bulunan Eski Çeltik Kömür Madeni İşletmesinin, anılan hükümler çerçevesinde Sayıştay denetimine tabi olup olmadığını tesbit etmeden önce konuya ilişkin diğer mevzuat hükümlerini incelemek yerinde olacaktır.

23 sayılı Kanununun 10 uncu maddesinde, mahalli idarelere ait iktisadi teşebbüslerin denetlenmesinin, bu idarelerin kendi organları tarafından yapılacağı hükme bağlanmış ve 2929 sayılı Kanununun 63 üncü maddesinde, il özel idareleri ve belediyelerin, sermayelerinin yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüslerin bu Kanun hükümlerine tabi olmadığı belirtilmiştir.

Halen yürürlükte bulunan 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 2 nci maddesinde "Kamu İktisadi Teşebbüsü", "İktisadi Devlet Teşekkülü", "Kamu İktisadi Kuruluşu", "Müessese", "Bağlı Ortaklık" ve "İştirak" kavramları tanımlanmış; 39 uncu maddesinde teşebbüsler, müesseselere ve bağlı ortaklıkların, Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulunun mali, idari ve teknik yönden sürekli denetimine tabi olduğu hükme bağlanmış; 58 inci maddesinde de il özel idareleri ve belediyelerin, yarısından fazlasına tek başına veya birlikte sahip oldukları iktisadi teşebbüslerin, bu Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olmadığı belirtilmiştir. Yine aynı Kanun Hükmünde Kararname'nin 63 üncü maddesinde 2929 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmış ve geçici 1 inci maddesiyle de, 3460 ve 23 sayılı kanunlara ta-

bi olanlar ile bu Kanun Hükmünde Karamamenin kapsamı dışında kalan teşebbüsler ve kurumların, kuruluş ve işleyişleriyle ilgili yeni bir düzenleme yapıncaya kadar, kendi mevzuatlarına göre idare olunmaları esası getirilmiştir.

Bu hükümler karşısında, il özel idareleri ve belediyelere bağlı iktisadi teşebbüslerin Yüksek Denetleme Kurulunun denetim alanı dışında olduğu ve 3460 ve 23 sayılı kanunlara hayatiyet veren 2929 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmış olması sebebiyle, bunların kendi organları tarafından denetlenmesi esasının da uygulama alanınının kalmadığı anlaşılmaktadır.

Hal böyle olunca, 233 sayılı Kanun Hükmünde Karamamenin geçici 1 inci maddesinde yer alan "..... kendi mevzuatına göre idare olunurlar." ifadesinin, il özel idareleri ve belediyelere bağlı iktisadi teşebbüslerin Sayıştayca denetlenmesi zaruretini ortaya çıkardığını kabul etmek gerekmektedir. Zira mahalli idarelerin denetimi esas itibarıyla 832 sayılı Kanunun geçici 8 inci maddesinin atıfta bulunduğu 2514 sayılı Kanunun 832 sayılı Kanunun 68 inci maddesinde düzenlenmiş olup, ayrı bir tüzel kişiliği bulunmayan ve herhangi bir kanun hükmüyle farklı bir denetime tabi tutulmamış olan iktisadi teşebbüslerin de, bağlı oldukları mahalli idareler için 2514 sayılı kanunda öngörülen bu denetim düzeni içinde mütalaa edilmeleri gerektiği açıktır.

832 sayılı Kanunun "Sayıştayın görevleri başlıklı 28 inci maddesinde, mahalli idarelerle bunlara bağlı kurum ve teşebbüslerin yer almamış olmasını da, bu husustaki Sayıştay denetimine engel kabul etmek mümkün değildir. Zira kanun koyucu, mahalli idarelerin maliye işlerinin kanunla düzenlenmesini öngören Anayasa hükmü karşısında, bunların denetiminin Sayıştay Kanununun asıl maddeleri içinde değil, geçici bir maddeyle düzenlenmesini uygun görmüştür. İl Özel idareleriyle belediyelerin mali işlemlerinin denetlenmesine dair kanun yürürlüğe girinceye kadar, evvelce uygulanan denetim sisteminin devamına imkân sağlayan bu geçici düzenleme içinde mahalli idarelere bağlı kurum ve teşebbüslerin ayrıca zikredilmemiş olması da, bunların denetim dışı bırakılmaları amacına yönelik olmayıp, bağlı bulundukları idareler meyanında mütalaa edilmelerinden kaynaklanmaktadır. Aksi yorum, yukarıda açıklanan mer'i mevzuat hükümlerine uygun düşmeyeceği gibi bu hususta bir denetim boşluğunun mevcudiyetini kabul etmek anlamına da gelecektir.

Diğer taraftan, 3360 sayılı Kanunla değişik İl Özel İdaresi Kanununun 78 inci maddesinde, "Vilayete ait bilcümle emlak ve akar ve mevalin idaresinin, vilayete ait mahalli hizmetlerden olduğu belirtilmiş ve aynı Kanunun 80 inci maddesinde de, "Her çeşit teşebbüs ve faaliyetler karşılığında sağlanacak gelirler" ile "Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka surette değerlendirilmesinden doğacak gelirler" il özel idaresinin gelirleri arasında sayılmıştır.

Eski Çeltek Kömür Madeni İşletmesi de, Amasya İl Özel İdaresine ait bir taşınmaz olup, İl Özel İdaresi Kanununun yukarıda bahsi geçen 78 ve 80 inci maddeleri uyarınca işletilmektedir. Aynı bir tüzel kişiliğe sahip olmayan bu işletmenin yönetimi, Amasya İl Daimi Encümeninin 24.1.1984 tarih ve 68 sayılı kararıyla kabul edilen "Eski Çeltek Kömür Madeni İşletmesi Teşkilatlanma, göre, yetki, sorumluluk Yönetmeliği" hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir. Yönetmelikte, İl Özel İdare Müdürlüğü'nün teklifi ve Valinin onayı ile atanan İşletme Müdürünün, İşletmenin genel idaresiyle ilgili işlerden, Valiye ve İl Özel İdare Müdürlüğüne karşı sorumlu olduğu ifade edilmiş ve İşletmenin İl Özel İdaresi Kanunu ile Özel idareleri Muhasebe Talimatnamesine bağlı olarak çalışacağı, işlemlerinde 1050 sayılı Muhasebe-i umumiye ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile diğer mali kanunların uygulanacağı belirtildikten sonra, ticari niteliğinin bulunması ve Kurumlar Vergisine tabi olması dolayısıyla işletmede ayrıca ticaret ve Vergi Kanunlarının öngördüğü defterlerin de tutulması icabettiğine işaret edilmiş bulunmaktadır. Bu hukuki yapı ve yönetim şekli dikkate alındığında da, sözkonusu işletmeye ait hesapların ayrıca değil, Amasya İl Özel İdaresi Saymanlık hesabı içinde Sayıştaya verilmesi gerekeceği sonucuna varılmıştır.

Açıklanan durum karşısında, Amasya İl Özel İdaresine bağlı Eski Çeltek Kömür Madeni İşletmesi ile buna mümasil işletmelerin, 832 sayılı Kanunun geçici 8 inci maddesiyle atıfta bulunulan 2514 sayılı Kanunun 68 inci maddesi uyarınca Sayıştay denetimine tabi olması ve hesaplarının da, bağlı buldukları il özel idarelerinin saymanlık hesapları içinde Sayıştay verilmesi gerekmektedir.

SONUÇ :

Amasya İl Özel İdaresinin mülkiyetinde bulunan ve ayrı bir tüzel kişiliğe sahip olmayan Eski Çeltek Kömür Madeni İşletmesi ile bu mahiyetteki diğer işletmelerin, 832 sayılı Kanunun geçici 8 ini maddesiyle atıfta bulunulan 2514 sayılı Kanunun 68 inci maddesi kapsamında mütalaa edilerek, bu maddede il özel idareleri için öngörülen usul çerçevesinde Sayıştay denetimine tabi tutulması ve sözkonusu işletmelere ait hesapların, bağlı buldukları il özel idarelerinin saymanlık hesapları içinde Sayıştaya verilmesi gerektiğine çoğunlukla karar verildi.

TEMYİZ KURULU KARARLARI

Derleyen : Erdoğan DEDEOĞLU

Sayıştay Denetçisi

Tutanak No : 22004

Karar Tarihi : 27.10.1989

ÖZETİ : Sözleşmesine göre iş 1984 yılına sirayet etmekte ise de, bahse konu iş 1983 takvim yılında başlanarak aynı yıl içinde bitirildiği anlaşılmaktadır. Bu haliyle fiilen 1984 yılına sirayet etmediği anlaşılan sözkonusu işe ait kazancın tamamı 1983 yılı beyannamesine dahil edildiğinden, gelir vergisi stopajı yapılmasına mahal bulunmadığı hk.

Birden fazla takvim yılına sirayet eden inşaat işine ilişkin hakediş be-dellerinden %5 oranında gelir vergisi tevkifatının yapılmadığı gerekçesi ile tazmin hükmü verilmiştir.

Dilekçi iddiaları üzerine, Rapor dosyasında mevcut ilişkili belgeler incelendiğinde; Müteahhit .....'e ihale edilen ..... drenaj projesi işi, sözleşmesine göre; 1984 takvim yılına sirayet etmekte ise de, Bahse konu işin 1983 takvim yılı içinde başlanılarak aynı yıl içinde bitirildiği bu işe ait düzenlenen beş adet hakedişin (son sayılı hakediş dahil) 1983 takvim yılında düzenlenerek istihkak sahibine ödendiği görülmektedir.

Bu haliyle fiilen 1984 takvim yılına sirayet etmediği anlaşılan söz ko-nusu işe ait kazancın tamamının, 1983 yılı beyannamesine dahil edilmesi ta-bii bulunduğundan, 193 sayılı Kanununun 42 nci maddesi kapsamına girmediği anlaşılan ödemelerden gelir vergisi stopajı yapılmasına mahal bulunma-maktadır.

Bu nedenle verilen tazmin hükmünün kaldırılmasına oy çokluğu ile karar verildi.

ÖZETİ : Toplu Sözleşmeye dayanarak aile yardımı ve yemek yardımı adı altında işçilere nakden yapılan ödemelerden vergi kesintisi yapılması gerektiği,

İşçinin yemek yardımına hak kazanabilmesi için iş başında ve işverenin emrinde olması gerektiğinden fiilen çalışılmayan günler için yemek yardımı ödenmesinin sözleşmeye aykırı olduğu,

Yıllık ücretli izin süresince işçilere ödenecek ücretlerden sigorta primlerinin ödenmesine devam olunacağı ancak iş kazası ve meslek hastalıkları primlerinin ödenmesi gerektiği hk.

a- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 1.1.1981 tarihinde yürürlüğe giren 2361 sayılı Kanunla değişik 61. maddesinde ücret; "işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara, hizmet karşılığı verilen para ve ayıhlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatlerdir." şeklinde tanımlanmış ve ücretin; ödenek, tazminat, kasa tazminatı, tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olmasının, onun mahiyetini değiştirmeyeceği belirtilmiştir.

Buna göre, Toplu Sözleşmeye dayanılarak "aile yardımı" ve "yemek yardımı" adı altında işçilere nakden yapılan ödemeler, bir hizmetin karşılığını teşkil etmesi bakımından ücret ödemesi olup, aynı Kanunun muaflik ve istisnaları belirleyen hükümleri arasında aile yardımı ile nakden ödenen yemek yardımlarının vergiden istisna edileceğine dair bir hükme rastlanmadığı cihetle, sözkonusu ücret ödemelerinden vergi kesintisi yapılması gerekmektedir.

İşçinin yemek yardımına hak kazanabilmesi, işbaşında ve işverenin emrinde olmasına bağlıdır. Bu nedenle, sözleşmesinde aksine bir hüküm bulunmadığı sürece, hafta tatili ve genel tatil günleri ile izin kullanılan günlerde yemek yardımı verilemez. Kaldı ki, ilâmda sözü edilen işveren idare ile taraf Sendika arasında bağlanmış olan Toplu İş Sözleşmesinin 77. maddesinde, bu yardımın fiilen çalışılan günler için ödeneceği açıkça hükme bağlanmış olduğundan, fiilen çalışılmayan günler için işçilere yemek yardımı ödenmesi, sözleşme hükmüne de aykırıdır.

c- 1475 sayılı İş Kanununun 59. maddesinde aynen "sigortalılara yıllık ücretli izin süresi için ödenecek ücretler üzerinden iş kazaları ile meslek hastalıkları primleri hariç, diğer sigorta primlerinin, Sosyal Sigortalar Kanunundaki esaslar çerçevesinde işçi ve işveren yönünden ödenmesine devam olunur. denilmektedir.

Bu hüküm karşısında, yıllık ücretli izin süresi için işçilere ödenecek ücretler üzerinden, diğer sigorta primlerinin Sosyal Sigortalar Kurumuna ödenmeye devam olunması, ancak iş kazası ve meslek hastalıkları primlerinin ödenmesi gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemelere aykırı olarak ilgililere yersiz ödemede bulunmuş olduğundan verilen tazmin hükmünün tasdikine oy çokluğu ile karar verildi.

Tutanak No : 22170

Karar Tarihi : 12.1.1990

ÖZETİ : İşçilere ödenen tahsil yardımı ile Ağır Hizmet-Tehlike Sorumluluk primlerinin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınmaları gerektiği hk.

İşçilere ödenen tahsil yardımı ile Ağır Hizmet-Tehlike Sorumluluk Priminin de kıdem tazminatı hesabına dahil edilmemesi gerektiği ifade edilmekte ise de; 1475 sayılı İş Kanununun değişik 14 üncü maddesi hükmü karşısında, kanundan ve akitten doğmak kaydıyla işçiye sağlanan tüm menfaatlerin ve bu mahiyette olup Toplu İş Sözleşmesinin 118 nci ve 114 ncü maddelerine göre veirilmekte olan tahsil yardımı ile Ağır Hizmet -Tehlike Sorumluluk primlerinin nitelik itibariyle süreklilik taşımaları dahi kıdem tazminatı hesabına dahil edilmeleri gerektiğinden, ... sayılı ilâmın ..... maddesi ile verilen ..... liraya ilişkin tazmin hükmünün kaldırılmasına karar verildi.

Tutanak No : 22246

Karar Tarihi : 23.2.1990

ÖZETİ : Barış Harekâtı dolayısıyla Kıbrıs'ta bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarına çarpışmanın devam edip etmediğine bakılmaksızın itibari hizmet zammı verilmesi gerektiği hk.

6.12.1974 tarih ve mükerrer 15084 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 25.11.1974 tarih ve 7/9089 sayılı Kararname, 3434 sayılı T.C. Emekli Sandığı Kanununun 2177 sayılı kanunla değişik 46 ncı maddesinin A/c bendi hükümleri karşısında, Barış Harekâtı dolayısıyla Kıbrıs'ta bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri mensuplarına, çarpışmaların fiilen devam edip etmediğine bakılmaksızın, itibari hizmet zammı verilmesi gerekmektedir. Zira Kararname hükmüyle Kıbrıs'ta bulunan Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları hakkında (başkaca bir şart aranmaksızın) 5434 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin (a) fıkrasının uygulanması öngörülmüştür.

Diğer bir ifaeyle Kararname hükmü, Kıbrıs'taki fiili durumun Kanunda öngörülen durumu karşıladığını kabul etmek suretiyle Türk Silahlı Kuvvetleri mensupları hakkında 36 ncı maddenin (a) fıkrasının uygulanabilmesi için, Barış Harekâtı dolayısıyla Kıbrıs'ta bulunmayı yeterli saymıştır. Bu nedenle "Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar uyarınca" Türk Silahlı Kuvvetlerinin Kıbrıs'a gönderilmesi sonucu başlatılan bir harekâtın herhangi bir safhasında görev yapanlara, bu göreve başladıkları tarih ile Türkiye'ye dönüş tarihi arasındaki süre için itibari hizmet zammı ödenmesinde mevzuata aykırı bir yön bulunmadığından, tazmin hükmünün kaldırılmasına karar verildi.

Tutanak No : 22113

Karar Tarihi : 15.1.1989

ÖZETİ : Yükseköğretim kurumlarında ders vermek ve ders okutmak görevi bulunmayan uzmanların ek ders okutmalarının mümkün olmadığı hk.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun değişik 3. maddesinde, "öğretim elemanları, yükseköğretim kurumlarında görevli öğretim üyeleri, öğretim görevlileri, okutmanlar ile yardımcıları." diye tanımlanmış. Öğretim üyeleri (Profesör, doçent, yardımcı doçent), öğretim görevlisi ve okutmanların; ders vermek, dersleri okutmak ve uygulama yaptırmakla yükümlü öğretim elemanları olduğu, ifade olunmuştur.

Aynı maddenin (B) bendinde, "öğretim yardımcıları, yükseköğretim kurumlarında, belirli süreler için görevlendirilen, araştırma görevlileri, uzmanlar, çeviriciler ve eğitim-öğretim planlamacıları." hükmü öngörülmüş, değişik 33. maddesinde ise "Uzmanlar, öğretimle doğrudan doğruya veya dolaylı olarak ilgili olan, özel bilgi ve uzmanlığa ihtiyaç gösteren bir işle laboratuvarlarda, kitaplıklarda, atölyelerde ve diğer uygulama alanlarında görevlendirilen öğretim yardımcılarıdır" denilmek suretiyle öğretim yardımcısı olan uzmanların görev alanları tek tek sayılmış, ancak ders vermek ve ders okutmak uzmanların görevleri arasında yer almamıştır.

Yine 2914 sayılı Yükseköğretim personel kanununun Ek ders ücreti başlıklı 11. maddesinde, ek ders okutacak öğretim elemanlarını ünvanları profesör, doçent, yardımcı doçent, öğretim görevlisi ve okutman olarak belirlenmiş bulunmaktadır.

Sonuç olarak yukarıdaki hükümler karşısında, ders vermek ve ders okutmak görevi bulunmayan uzmanların ek ders okutmaları mümkün bulunmadığından, mevzuata uygun tazmin hükmünün tasdikine, OYBİRLİĞİ ile karar verildi.

DAİRELER KURULU KARARLARI

Derleyen : Erdoğan DEDEOĞLU

Sayıştay Denetçisi

Karar No : 819/8

Karar Tarihi : 8.7.1992

ÖZETİ : *Seminer, kurs ve benzeri eğitsel hizmetler üniversitelerin asli görevleri olduğundan bu tür faaliyetlerin üniversite tarafından katma bütçe çerçevesinde yerine getirilmesi gerektiği, döner sermaye işletmelerince yürütülmesinin uygun olmayacağı hk.*

Gereği Görüşüldü :

..... Üniversitesi Rektörlüğünce hazırlanıp Yükseköğretim Kurulunun onayı Maliye ve Gümrük Bakanlığının görüşü alındıktan sonra 832 sayılı Kanunun 105. maddesi hükmü uyarınca Sayıştay'a gönderilmiş bulunan "..... Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Döner Sermaye İşletmesi Yönetmeliği" taslağının görüşülmesi sonucunda :

"Taslağın Faaliyet Alanı" başlıklı 2 nci maddesi, "Döner Sermaye İşletmesinin Faaliyetleri arasına firen iş ve hizmetler aşağıda belirtilmiştir.

a- Yükseköğretim Kurumları dışındaki kuruluşlar ile gerçek ve tüzel kişiler tarafından istenecek bilimsel görüş, araştırma, proje ve benzeri hizmetleri yapmak ve bunlara ilişkin raporları düzenlemek.

b- Seminer, kurs ve benzeri eğitsel hizmetleri sunmak, eğitim materyali üretmek.

c- Mevcut ve fiziki kapasiteyi daha iyi değerlendirerek önceden Rektörün onayı alınmak sureti ile Yüksekokul ve Hemşirelik mesleğinin faaliyet alanı ile sınırlı olan mal ve hizmet üretiminde bulunmak." şeklinde düzenlenerek, maddenin (b) fıkrasında "seminer, kurs ve benzeri eğitsel hizmetleri sunmak, eğitim materyali üretmek," ifadesine yer verilmiş ise de; anılan fıkrada sayılan seminer, kurs ve benzeri eğitsel hizmetler 2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun Yükseköğretim Kurumlarının görevlerinin belirtildiği 12 nci madde hükmü uyarınca Üniversitenin asli görevleri meydanında olup, bu tür faaliyetler üniversite tadrafından katma bütçe çerçevesinde yerine getirileceği, döner sermaye işletmelerince yürütülmemesi uygun olacağı, esasen Daireler Kurulunca emsal yönetmelikler, dolayısıyla benimsenen görüş de bu mahiyette bulunduğu, ayrıca aynı fıkrada yer alan "eğitim materyali üretmek" faaliyetinin niteliği taslağın Dairede görüşülmesi sırasında ..... Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu ile yapılan şifahi görüşmeden, ticari amaca yönelik olduğu anlaşıldığından, (b) fıkrasının taslaktan çıkartılması gerekeceğine, çoğunlukla karar verildi.

ÖZETİ : *Sayıştay görüşünün tesbiti amacıyla Sayıştay'a gönderilen taslaklar hakkında Sayıştay Daireler Kurulunca dairesine görüş bildirilmesi üzerine aynı taslak hakkında yeniden görüş istenilmesinin ancak maddelerde değişiklik yapılması hallerinde mümkün olduğu hk.*

Gereği Görüşüldü :

"..... Belediyesi Tanzim Satış Mağazaları Fon Yönetmeliği" taslağı ile ilgili olarak ..... Belediyesinden alınan 6.10.1992 tarih ve 17-10 sayılı yazınızda aynen

"SAYIŞTAY BAŞKANLIĞINA

ANKARA

20 Temmuz 1992 tarih 364696/304 no.lu yazı ile görüşünüz alınan ..... Belediyesi Tanzim Satış Mağazaları Fon Yönetmeliği'nde 9 madde Fon Yönetim Kurulunun görevleri sayılmaktadır. Bu madde de fon bütçesinin kabulü konusunda Fon Yönetim kuruluna bırakılmakta ancak aynı yönetmeliğin 22. maddesi bütçenin hazırlanması ve kabulü aynen kabul edilerek Belediye Bütçesi gibi Encümen'in onayından sonra Meclisde görüşülerek yürürlüğe girer denilmektedir.

Tanzim Satış Mağazaları Fon işletme Müdürlüğünün bütçesinin hazırlanması konusunda bu iki madde arasında çelişki meydana gelmektedir. Fon Bütçesinin Yönetim Kurulunda görüşülerek mi yürürlüğe gireceği veya Belediye Encümen ve Belediye Meclisin de görüşülüp, kabul edilen şekli ile yürürlüğe gireceği konusunda tereddüte oşulmaktadır.

Bu konuda görüşlerinizi bildirmenizi arz ederim.

Belediye Başkanı

denilmek suretiyle Sayıştay'dan tereddüt edilen husus hakkında yeniden görüş istenilmektedir.

Bu konuda görüşmelere geçilmeden önce söz olan üye ..... tarafından;

"Taslak hakkındaki Sayıştay görüşü, 1.7.1992 tarih ve 818/2 sayılı Daireler Kurulu Kararı ile tesbit edilerek 10.7.1992 tarih ve 364696/304 sayılı yazı ile ..... Belediyesine bildirilmiş bulunduğundan, alınan yazı üzerine yeniden görüş verilmesinin mümkün olamayacağı" teklifinde bulunulması üzerine görüşmeler sonucunda taslak hakkında Sayıştay görüşü Daireler Kurulu Kararı ile tespit olunarak Dairesine tebliğ olunduğu, Sayıştay'dan yeniden görüş istenilmesi ise, ancak maddelerde değişiklik yapılması hallerinde mümkün olduğu, oysa anılan maddelerle ilgili bir değişiklik yapılmadığı anlaşıldığından, bu konuda yeniden karar alınmasına gerek olmadığına çoğunlukla karar verildi.

DAİRE KARARLARI

Derleyen : Sadettin DOĞANYİĞİT
Sayıştay Denetçisi

İHALE MEVZUATI İLE İLGİLİ KARARLAR

Daire : 7 Tarih : 7.7.1992 Tutanak No : 7229 Özel İdare

Yapı İşleri Birim Fiyat tariflerinde 21.066 pozu için "Bu poz 3 metreden yüksek duvar ve tavan inşaatıyla bu nitelikteki münferit inşaatlara uygulanır. 3 metreden aşağı olan inşaatlara iş iskelesi ödenmez." hükmü yer aldığından tavan yüksekliği 2.90 metre olan sözkonusu binada tavanlar için iş iskelesi verilmesi mümkün değildir.

Yukarıda belirtilen mevzuata aykırı olarak anılan firmaya 8 nolu hakediş raporu ile tavan için iş iskelesi bedeli olarak % 6.10 ihale tenzilatı düşüldükten sonra ödenen ..... lira (KDV dahil) fazla ödemenin sorumlulara ödetirilmesine karar verildi.

Daire : 6 Tarih : 16.7.1991 Tutanak No : 8087/15 Özel İdare

Sözkonusu işin zemin kat duvarları yapılmış, betonarme tebliye betonu ve merdiveni dökülmüş, fakat kalıpları sökülmemiştir. Bihahare kalıp idarece söztürülmüş ve söküm bedeli müteahhidin alacağından düşülmüş, kalıptan çıkan kereste ise yıpranma payı düşülerek, rayiç fiyat + % 25 kârla değerlendirilmiş ve müteahhidin alacağına yazılmıştır.

Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesinin 48. maddesinde şöyle denilmektedir.

"Sözleşmenin bozulması halinde müteahhit, idarenin iznini almaksızın işyerindeki tesislerin ve bunlarla ilgili tesisatın hiçbirini bozup yerinden kaldırmak ve işyerinde bulunan ihzarat ve diğer malzeme, araç ve makinalarından herhangi birini başka yere götürmek veya herhangi bir şekilde başkasına devretmek veyahut işyerinde değişiklik yapmak hakkına sahip değildir.

İdare bu tesisleri, tesisatı, ihzaratı ..... isterse satın alabilir.

a) Satın alınması uygun görülen ihzarat, sözleşmesinde fiyat farkı ödenmesi kabul edilmiş olanlar dahil, hakedişe girdiği tarihteki ihzarat fiyatları üzerinden eksiltme indirim düşülmeksizin alınır....."

Maddenin incelenmesinden de anlaşılacağı üzere, idarece satın alınması uygun görülen ihzarat malzemesinin ihzarat fiyatı üzerinden eksiltme indirimi düşülmeksizin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle feshedilen ..... inşaatı yüklenicinin istihkâkı hesaplanırken, kereste için % 25 genel gider ve kâr karşılığı ilave edilmek suretiyle bulunan fazla ödemenin sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

Daire : 7   Tarih : 14.7.1992   Tutanak No : 7232 Deft.Muh.Müd.

Figüre, kum-çakıl, stabilize gibi malzemelerin ölçülmesi için yapılan bir işlemdir. Genel fiyat analizinde ve birim fiyatlarda yer alan figüre ücretinin ödenebilmesi için bu işlemin fiilen yapılması gerekir. Oysa bina inşaatlarında kullanılan kum-çakıl miktarının tespiti için figüre yapılmasına gerek yoktur.

a) Birim imalata girecek kum-çakıl miktarları "ilgili analizlerde yer alan kum,çakıl miktarları dikkate alınarak " tahtadan yapılmış ölçeklerle tespit edilir.

b) İmalatta kullanılan ve nakliye ile yükleme boşaltma bedelinin hesaplanmasına esas alınan miktarlar ise yapılan imalata ait analizlerde gösterilen kum-çakıl miktarları esas alınarak tespit edilmektedir.

Figüre yapılmadığı halde müteahhide bedel ödenmesi sonucu fazla ödenen ..... liranın sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

Daire : 8   Tarih : 14.7.1992   Tutanak No : 2632/20   Üniversite

---

Hakediş raporlarının işe başlandığından beri vücuda getirilen işleri kümülatif olarak gösterecek biçimde düzenlenmesi gerekirken, her yıla ait imâlatlarının sıfırdan başlayarak gösterilmesi şeklinde düzenlenmişse de, konu hakkında sorgu ile sorumlular uyarılmış olduğundan ayrıca YÖK Başkanlığına yazılmasına gerek bulunmadığına karar verildi.

Daire : 8 Tarih : 12.2.1991 Tutanak No : 2363 Askeri Saymanlık

---

Borçlar Kanununun 19. maddesine göre, taraflar, bu maddede çizilen sınırlar dahilinde, diğer bir ifade ile, yasaklanmayan konularda akit yapma serbestisine sahip olduklarından, özel şartnamenin 9. maddesinin "..... muayenede geçen süreler teslim süresinden sayılmaz." hükmünün geçersizliği iddia edilemez. Kaldı ki, Muayene ve Kabul İşlemlerine Ait Yönetmeliğin 26. maddesinde, teslim ve kabul işlemlerinin şartnamelerde düzenleneceği belirtilmiş olup bu maddeden, denetçinin iddia ettiği gibi, muayenede geçen sürenin teslim süresinden sayılacağı da anlaşılmamaktadır.

Bu itibarla, müteahhitin sözleşmeye göre teslim etmesi gereken 3.12.1988 tarihi ile ilt teslimine ait red raporunun kendisine tebliğ edildiği 23.12.1988 tarihi arasında geçen süre gecikmeden sayılmaz. Ancak, bu tarih ile müteahhitin redde karşı getirdiği 13.1.1989 tarihi arasındaki 21 günlük süre son teslim tarihinden sonraya rastladığından, bu süre için günlük ihale bedelinin %003'ü tutarında olmak üzere toplam ..... lira gecikme cezası kesilmesi gerekirken, kesilmemiş olmakla fazla ödenen mezkûr meblâğın sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 7 Tarih : 16.2.1993 Merkez Saymanlığı

88/13181 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca ödenen çimento fiyat farklarının, iş yerine en yakın çimento fabrikasının toptan satış fiyatlarına göre hesaplanması gerekirken kredili satış fiyatlarına göre hesaplanmasına imkan bulunmamaktadır.

Daire : 8 Tarih : 14.7.1992 Tutanak No : 2632/15 Üniversite

Piyasadan satın alma yoluyla temin edilen, inşaat ve imalat niteliğinde bulunmayan mal bedellerinin % 25 yüklenici kârı ve genel gider payı eklenmesi suretiyle ödemede bulunulması ve anılan işe ait metrajlarda yer alan imalât tutarlarını aşan veya bu işe ait olmayan iş kalemlerinin yükleniciye ödenmesi sonucu fuzulen ödenen ..... liranın sorumlulara tazmin hükmolünmesine karar verildi.

Daire : 8 Tarih : 26.5.1992 Tutanak No : 2612/30 Deft.Muh.Müd.

09.003/1 poz no.lu birim fiatın analizinde bulunan 0,50 saatlik düz işçi ücreti, kum ve çakılın ihzarat ve nakliye hesaplarına ebas alınacak miktarlarının tespiti için yapılan figüre işlemi karşılığı olup, bu figüre işleminin beton imalâtların analizlerindeki figüre işlemi ile bir ilgisi yoktur. Daha açık ifade ile, ocakta ve şantiyede yapılan figüre işlemleri farklı amaçlarla yapıldığından, 09.003/1 pozun birim fiatı dahilinde figüre bedeli ödenmiş olmasında ilişik bulunmadığına ve ödemelerin bu haliyle kabulüne karar verildi.

Daire : 8 Tarih : 21.5.1992 Tutanak No : 2610/3 Malmüdürlüğü

2886 sayılı Kanunun 71. maddesine göre Petrol Ofisi Bayiinden satın alınan ..... lira tutarındaki benzinden 1990 yılı Bütçe Kanunu 66/7 maddesi ile(15) ve (16) sıra No.lu Devlet İhaleleri Genelgesi gereğince en az % 3 oranında K.D.V. hariç tenzilat yapılması gerektiği halde, bu tenzilatın yapılmaması sonucu fazla ödenen ..... liranın sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 8 Tarih : 12.5.1992 Tutanak No : 2601/15 Deft.Muh.Müd.

Sihhi tesisat ve mutfak tesisatı onarım işi ile demirbaş eşya alımı ayrı ayrı ihale edilmesi gerektiğinden, 2886 sayılı Kanunun 2. maddesine aykırı olarak birlikte ihale edilmiş olmakla fazladan ödenen (% 25 müteahhit kârı ve genel gider karşılığı) toplam ..... liranın sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 8 Tarih : 12.2.1991 Tutanak No : 2363 Askeri Saymanlık

---

Müteahhidin 2.2.1989 tarihinde yapmış olduğu teslim Ocak taksit (21.1.1989) tarihinden sonraya rastlamakta ise de, bu tarih, 17.1.1989 tarihindeki teslimi ile ilgili red keyfiyetinin kendisine tebliğ edildiği tarih, diğer bir deyişle reddin tebellüğ edildiği tarih olduğundan gecikme söz konusu değildir. Bu sebeple, 01154 no.lu verile emrinde gecikme cezası kesilmemesinde ilişik bulunmadığına karar verildi.

PERSONEL MEVZUATI İLE İLGİLİ KARARLAR

Daire : 6 Tarih : 7.5.1992 Tutanak No : 8234 Deft.Muh.Müd.

Adıgeçen, Sağlık Hizmetleri Sınıfından, GİH sınıfındaki Doğumevi Müdür Yardımcılığı kadrosuna 8.9.1989 tarihli bakanlık onayına istinaden atandığından 190 sayılı K.H.K. hükümlerinden yararlanması mümkün değildir. Bu nedenle kendisine GİH sınıfındaki müdür yardımcılarını için tespit edilen oranlarda yan ödeme ve özel hizmet tazminatı ödenmesi gerekirken, kadrosu Sağlık Hizmetleri Sınıfında olan personel gibi ödenmekle, yapılan fazla ödeme tutarı ..... liranın sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

Daire : 8 Tarih : 30.6.1992 Tutanak No : 2625 Deft.Muh.Müd.

Teknik bilirkişi heyetinin raporuna göre, bakım, koruma ve kollama hizmetlerinin yapılmaması nedeniyle radyatörlerin içindeki suyu donarak, radyatörlerin kullanılamaz hale gelmesi neticesi ..... liralık kamu zararına yol açan kişiler hakkında soruşturma açılması için konunun Milli Eğitim Bakanlığına yazılmasına karar verildi.

Daire : 6 Tarih : 14.5.1992 Tutanak No : 8235 Deft.Muh.Müd.

Bakanlığın hizmetiçi eğitim yönetmeliğinin 657 sayılı Kanununun 2 ve 214. madde hükümlerinde öngörülen şartlara uyulmadan yürürlüğe konulduğu anlaşıldığından, bu yönetmelik dayanak gösterilerek adı geçene yersiz ödenen geçici görev harcırahı tutarı ..... liranın sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

Daire : 8 Tutanak No : 2196 Döner Sermaye

Denetçi tarafından, kadroları Döner Sermaye Müdürlüğünde bulunan Sayman, Veznedar, Ambar Memuru ve Hizmetlilere, 1988 yılı Bütçe Kanununun 32. maddesinin /B) bendinin 4. fıkrasındaki; "Maliye Bakanlığına bağlı kuruluşlarda görev ifa eden personele aylık 50 saate kadar fazla çalış-

ma ücreti ödenebilir." Hükmü uyarınca 50 saatin üzerinde ödenen fazla çalışma ücretlerinin sorumlulara ödettirilmesi istenilmiş ise de, yukarıda sayılan ünvanlara sahip personel Maliye ve Gümrük Bakanlığı kadrolarında görevli personel olmadığı için, bu ünvanlara sahip personele Maliye ve Gümrük Bakanlığı personeli için saptanan miktarlarda değil, 657 sayılı Yasanın değişik 178. maddesinin 3. fıkrasına istinaden çıkarılan Bakanlar Kurulu Kararında belirtilen miktarlarda fazla çalışma ücreti ödenmesi gerekmektedir.

Bu nedenle konu hakkında ek sorgu ve rapor düzenlenmesi için denişine muhtıra verilmesine karar verildi.

Daire : 7   Tarih : 7.5.1991   Tutanak No : 7021   Döner Sermaye

---

2547 sayılı kanununun 58. maddesinde "öğretim elemanlarının katkısıyla toplanan döner sermaye gelirleri ....." denildiğinden, toplanan deyi mi ay sonuna kadar elde edilecek gelir anlamında kullanılmış olup, bu durumda ödemelerin ay sonunda yapılmasının yasaya uygun olduğu, saymanlıkça yapılan uygulamada ise, üç Profesör'ün bazı aylardaki ödemelerinin ay sonundan önce yapılmasına karşın personelin tamamına ilişkin ödemelerin ay sonlarında yapıldığı, bu halde ödeme tarihinde birliğin sağlanması ve ödeme tarihinin yasaya uygun hale getirilmesi için tüm ödemelerin ay sonlarında yapılması hususunun Rektörlüğüne yazılmasına karar verildi.

Daire : 8   Tarih : 25.2.1992   Tutanak No : 2579/24   Üniversite

---

1.1.1990 - 31.12.1990 tarihleri için DTCF Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında aylık ..... TL. brüt ücretle sözleşmeli eğitim öğretim elemanı olarak görevlendirilen Fransız uyruklu ..... 'ın sözleşme hükümlerine uymayarak 20.6.1990 tarihinde görevini izinsiz olarak terkettiği, bu durumun ilgililerce tesbit edilmediği ve dolayısıyla sözleşme ücretlerinin ödemeye devam olunduğu, Başkanlığımıza hitaben yazılan ihbar dilekçesi ile anlaşılmış ve bu durum Maliye ve Gümrük Bakanlığınca düzenlenen 15.1.1991 günlü teftiş raporu ile de tesbit edilmiştir.

Görevini izinsiz terkeden ilgili için gerekli yasal işlemlerin yapılmayarak sözleşme ücretinin ödenmesine devam edilmesi sonucu, meydana gelen ..... liralık fazla ödemenin sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 8   Tarih : 25.2.1992   Tutanak No : 2579/5   Üniversite

---

2547 sayılı Kanunun 39. maddesine göre yurtdışında görevlendirme, 33. maddede belirtilen lisansüstü eğitim-öğretim dışında mesleklerine ait hizmetlerde yetiştirilmek, eğitilmek, bilgilerini artırmak veya staj yapmak halleri için sözkonusudur.

2547 sayılı Kanunun 33. maddesinde belirtilen amaçlarla ilgili olarak yurtdışına gönderilen ilgili için, 39. madde amaçlarına uygun olarak gönderilmiş gibi karar alınması ve bu madde çerçevesinde ödeme yapılması mümkün değildir.

Federal Almanya ..... Üniversitesine doktora çalışmalarında bulunmak üzere gönderilen Ar.Gör. .... 'e yurtdışı aylık ödemelerinde 2547 sayılı Kanunun 33. maddesi hükümlerinin uygulanması gerektiği halde, yasalara aykırı olarak 2547/39 ve 657/79 maddeleri hükümlerinin uygulanması sonucu meydana gelen fazla ödemenin sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

Daire : 8   Tarih : 5.3.1992   Tutanak No : 2584/3   Döner Sermaye

---

Döner sermaye gelirlerinin dağıtılmasına ilişkin usul ve esasları belirleyen 2547 sayılı yüksek öğretim Kanununun 375 sayılı kararname ile değişik 58. maddesinin (a) bendinin 4. fıkrasında aynen;

"Her eğitim-öğretim araştırma veya uygulama birimi veya bölümü ile ilgili öğretim elemanlarının katkısıyla toplanan döner sermaye gelirlerinin en az yüzdeotuzu o kurulun veya birimin araç, gereç araştırma ve diğer ihtiyaçlarına ayrılır. Kalan kısmı ise Üniversite yönetim kurulunun belirleyeceği oranlar çerçevesinde bağlı bulunduğu Üniversitenin araştırma fonu ile döner sermayeden bağlı bulunduğu birimde görevle öğretim elemanları ve aynı birimde görevli 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi personel arasında paylaşılır....." denilmek suretiyle döner sermaye gelirlerinin ne şekilde paylaşılacağı kararlaştırılmıştır.

Buna göre, toplam gelirin yüzde otuzu araç gereç ve diğer ihtiyaçlara kalanı ise Üniversite Yönetim Kurulunun belirleyeceği oranlar çerçevesinde araştırma fonu ile döner sermayenin bağlı bulunduğu birimde görevli öğretim elemanları ve aynı birimde görevli 657 sayılı Kanuna tabi personel arasında paylaşılacaktır.

Her ne kadar yönetim kurulu kararı ile adı geçenlere de belli oranlarda ödenmesi öngörülmüşse de, kanunda belirtilen sınırların aşılması söz konusu değildir. Başka bir deyişle; döner sermayenin bağlı bulunduğu birimde (Tıp Fakültesi araştırma hastanesinde) görevli olmayan Rektör ve Genel Sekreterin Yönetim Kurulu Kararı ile bu kapsama alınmasına imkan bulunmamaktadır.

Yukarıda yer alan Kararname hükmü ve yapılan açıklamalar karşısında Döner Sermayenin bağlı bulunduğu Tıp Fakültesi Araştırma Hastanesinde görevli olmayan Üniversite Rektörü ile Genel Sekretere yönetim kurulu kararı ile döner sermayeden pay ödenmesi sonucu fazla ödenen ..... liranın sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

Daire : 8   Tarih : 26.5.1992   Tutanak No : 2312 Deft.Muh.Müd.

Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne göre, icra veya ödeme emrinin tebliğinden itibaren (60) gün içinde müracaatla ilgili mahkemce ödenmesi ertelenen ve onama kararı verilmesi üzerine, ilgili idarece onama kararının kendisine tebliğinden itibaren (45 gün) içinde ilâm konusu borcun ödenmesi halinde maktu vekâlet ücreti ödenmesi gerektiğinden, bunun yerine nisbi vekâlet ücreti ödemiş olmakla fazla ödenen toplam ..... liranın sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

HARCIRAH MEVZUATI İLE İLGİLİ KARARLAR

Daire : 6   Tarih : 7.5.1992   Tutanak No : 8234   Deft.Muh.Müd.

Vergi Kontrol Memurluğu, Muhasebe Kontrol Memurluğu, Devlet Muhasebesi Uzmanlığı, Gümrük Kontrolörlüğü, Muhasebat Kontrolörlüğü giriş sınavı gerekli koşulları taşıyan herkesin katılabileceği sınav niteliğindedir. Bu sınavların Maliye ve Gümrük Bakanlığının çeşitli birimlerince yapılması ve sınavlara giriş şartlarına haiz Maliye elemanlarının bu sınavlara katılması geçici görev harcırahı verilmesini gerektirmez.

6245 sayılı Kanununun 18. maddesinin (A) bendine gereğince ilgili kişilere geçici görev harcırahının ödenebilmesi için "görevlerine ait mesleki ve sıhhi yeterliliklerinin tespiti veya kurumlarınca görülecek lüzum üzerine imtihan için gönderilme" şartlarının aranması gereklidir.

İlgili şartları taşımayan, kendi istekleri ile bu sınavlara katılan Maliye elemanlarına "sınava giriş tanıtma kartı gibi belgelere dayanarak ödeme yapılması sonucu fazla ödenen ..... liranın sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 7 Tarih : 30.1.1992 Tutanak No : 7154/19 Deft.Muh.Müd.

Denetim, soruşturma ve inceleme görevlerini yürütmek üzere memuriyet mahalli dışına çıkan ve yolculukları ay gün başlayıp ay gün biten ilköğretim müfettişlerine 6245 sayılı Harcırah Kanununun 39. maddesindeki şartlar dikkate alınmadan gündelik ödendiği görülmüştür.

Harcırah Kanununun 39. maddesi müfettişler dahil yasa kapsamındaki bütün görevlileri kapsadığına ve gündeliklerinin aynı kanunun 33. maddesinin (B) fıkrasına göre tespit edilmesi sözkonusu 39. maddenin uygulanmasına engel teşkil etmeyeceğine göre yapılan uygulama sonucu meydana gelen fazla ödemenin sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 7 Tarih : 2.7.1992 Tutanak No : 7224 Deft.Muh.Müd.

6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümleri uyarınca memur ve hizmetlilere ödenen yevmiyeler memuriyet mahalli dışında yapılan harcamaları karşılamak amacıyla yapılmaktadır. Düzenlenen harcırah beyannamelerinde memuriyet mahallinde geçirildiği belirtilen günler için herhangi bir ek masraf sözkonusu olmadığı gibi ödeme yapılması da yasal değildir.

Daire : 8 Tarih : 5.11.1992 Tutanak No : 2664/16 Askeri Saymanlık

---

İlgililere nüfusta kayıtlı yere kadar değil, ikâmet edecekleri yere kadar harcırah verilmesi gerekir. İkâmet edecekleri yer ise, işyerlerinin bulunduğu yer olacağından, ilgililere işyeri adreslerine göre harcırah verilmesi gerekirken nüfusta kayıtlı oldukları yerlere kadar harcırah verilmesi sonucu fazla ödenen ..... liranın sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 6 Tarih : 14.5.1992 Tutanak No : 8235 Deft.Muh.Müd.

Söz konusu tayin işleminin ilgili şahsın becayiş isteği üzerine yapıldığı anlaşıldığından 6245 sayılı Kanunun 4. maddesinin son fıkrası hükmü karşısında bu tayin dolayısıyla adı geçen memura harcırah verilmesi mümkün değildir.

Daire : 6 Tarih : 17.12.1992 Tutanak No : 8315 Askeri Saymanlık

---

..... 'ın Ankara Hacettepe Tıp Fakültesi Çocuk Kardiyolojisi servisine 13.4.1990 tarihinde sevk edildiği 14.4.1990 tarihinde Ankara'ya hareket edildiği 15.4.1990 tarihinde adı anılan Sağlık Kurumuna baş vurulması (müracaatı) gerekirken 19.4.1990 tarihinde müracaat ve muayene işleminin tamamlanarak aynı tarihte döndüğü ve 4 günlük gereksiz bir bekleme müddeti geçirildiği anlaşıldığından ..... liralık fazla ödemenin tahsiline karar verildi.

Daire : 6 Tarih : 7.5.1992 Tutanak No : 8234 Deft.Muh.Müd.

6245 sayılı Harcırah Kanununun 14. maddesinde; geçici görevle kurumlarına ait bir görevin ifası amacıyla yurtdışındaki bir yere gönderilmelerinde yol masrafı ve yevmiye ödenecektir.

Yurtdışına yapılacak görev yolculuklarında ödenecek yevmiyeyi düzenleyen değişik 34. maddesinde ise; yurtdışı gündeliklerinin miktarı, gidilecek ülkeye, memurun ücretinin tutarına ve görevin mahiyetine göre yıllar itibariyle Bakanlar Kurulunca tespit edileceği belirtilmiştir.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 39. maddesinde ise; onbeş günü aşan geçici görevlendirme ile yolluklu görevlendirmenin Üniversite Yönetim Kurulu Kararı ve Rektörün Onayı ile olacağı belirtilmiştir.

Gider belgesi ekindeki Erciyes Üniversitesinin 13.6.1990 gün ve 9 sayılı Yönetim Kurulu Kararında; Araştırma görevlisi .....'a görevlendirme süresinin 2 günü yurtiçi ve 4 günü yurtdışı olmak üzere toplam 6 günlük kısmının yolluk ve yevmiye tutarının Fakülte bütçesinin ilgili harcama kaleminden ödenmesine, geriye kalan kısmının ise yolluksuz, yevmiyesiz olarak görevlendirilmesine" karar verildiği belirtilmektedir.

Bu bilgi ve belgelere göre sosyolojik bir araştırma yapmak üzere yurtdışına geçici görevle giden .....'a sadece yönetim kurulunun belirlediği gün sayısı kadar yevmiyenin ilgili kanunun çerçevesi içinde ödemesi gerekmektedir.

İŞ MEVZUATI İLE İLGİLİ KARARLAR

Daire : 7   Tarih : 26.3.1991   Tutanak No : 6992   Belediye

Bahse konu toplu iş sözleşmesinin 40. maddesinde Sosyal Sigortalar Kurumunca ödenen geçici iş göremezlik ödeneği ile işçinin gündelik ücreti arasındaki farkın bu gündelik ücretinin net olarak esas alınacağı konusunda açık bir hüküm yer almamıştır.

Daire : 8   Tarih : 14.5.1992   Tutanak No : 2604/12   Karayolları

1.3.1989-28.2.1991 tarihleri arasında uygulanmak üzere Türkiye Yol, Yapı, İnşaat İşçileri Sendikası ile Karayolları Genel Müdürlüğü arasında akdedilen 3. Toplu İş Sözleşmesinin 63. maddesinin (d) fıkrasının 5. bendinde; "İstirahat raporu alan ve istirahat süresi için Sosyal Sigortalar Kurumunca iş göremezlik ödeneği ödenen işçiye, kurum tahakkuk fişini ibraz ettiği takdirde istirahat günlerine ilişkin çıplak gündelikler için ek bordro düzenlenir. Bu bordroda her türlü kesintiler yapıldıktan sonra ele geçecek net miktardan sigorta kurumunca ödenen iş göremezlik ödeneği tutarı indirilerek kalanı işçiye ödenir." denilmek suretiyle iş göremezlik ödeneği alan işçinin istirahat günlerine ait gündeliklerin hesap şekli gösterilmiştir.

Diğer taraftan 1990 Mali Yılı Bütçe Kanununun (R) cetvelinin (130-İşçi Ücretleri) ayrıntılı kodunda da toplu iş sözleşmesi gereğince mevzuata uygun olmak kaydıyla yapılacak ödemelerin bu harcama kaleminden ödeneceği ifade edilmiştir.

Bu durumda, toplu iş sözleşmesinin yukarıda yazılı hükmüne göre tahakkuku yapılan ve Bütçe Kanunu ile cevaz verilen ödemelerde ilişilecek bir husus bulunmadığına karar verildi.

Ayrı ayrı işverenlerden alınan ücretlerin vergilendirilmesinde, vergi tarifelerinin, prensip olarak, her bir ödeme için işverenlerce birbirleriyle ilgilendirilmeksizin ayrı ayrı uygulanmakta olduğu ve 193 sayılı Kanunun 85 ve 86 ncı maddeleri uyarınca, bu maddelerde belirtilen sınırların aşılması halinde ayrı ayrı işverenlerden alınan ücretlerin yıllık beyanname ile beyan edilmesi görevi ve zorunluluğu mükellefe ait bulunduğu veçhile, Genel Bütçeye dahil vilayet karşısında ayrı bir bütçesi ve yönetimi bulunan İl Özel İdareleri ayrı bir işveren olduğundan, Özel İdare bütçesinden ödenen başkanlık ve üyelik ödeneklerinin aylıklarla birleştirilerek vergilendirilmesinde Özel İdare Müdürü ve Tahakkuk memuruna sorumluluk yükletilmemesi gerektiğine ve bu konuda ilişilecek bir husus olmadığına karar verildi.

VERGİ MEVZUATI İLE İLGİLİ KARARLAR

Sayman, zirai ürün bedelini öderken faturanın Borsada tecil edilip edilmediğini, tescil beyannamesinin eklenip eklenmediğini araştırarak eğer faturada tescil işlemini görmezse zirai ürün bedelinin ödenmesinde gelir vergisi tevkifatı yapacak ve müteselsil sorumluluk dışında kalmış olacaktır.

3418 sayılı Kanununun 30. maddesiyle verilen yetkiye göre çıkarılan Maliye Bakanlığı Gelir Vergisi Genel Tebliğlerine (Seri No 153, 162 ve 163, 164) aykırı olarak ..... lira Gelir Vergisi Stopajı ve ..... lira S.S.D.F. kesintisi olmak üzere müteahhit ..... 'ye yapılan ödemelerden kesinti yapılmaması neticesinde meydana gelen ..... lira fazla ödemenin sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

(5) Sıra nolu Devlet İhaleleri Genelgesinin "Verginin bütçenin hangi harcama kaleminden ödeneceği başlıklı II. Bölümünün 2. maddesinde; "..... ihale konusu işlerin tahmin edilen bedelinin tesbitinde, bu tesbite ait araştırmalarda idarece ödenecek katma değer vergisi dikkate alınmıyacak, tahmini bedel idarece ödenecek katma değer vergisi eklenmeksizin tes-

bit edilecektir." denilmiş ve (11) sıra nolu Devlet İhaleleri Genelgesinin II/B-3, maddesinde de; "..... 5 sıra nolu Devlet İhaleleri Genelgesinde de açıklandığı üzere tahmini bedel ile ihale bedelinin tesbitinde katma değer vergisinin dikkate alınmaması gerektiği" ifade edilmiş olup, yapılan incelemede bu genelgeler hükümleri uyarınca tahmini bedelin tesbitinde katma değer vergisinin dikkate alınmadığı ve mükerrer ödemenin söz konusu olmadığı anlaşıldığından, mezkur alım için KDV ödenmesinde ilişilecek bir husus bulunmadığına karar verildi.

Daire : 7   Tarih : 7.7.1992   Tutanak No : 7225   Özel İdare

---

Özel İdare Hizmet binası olarak gerçek kişilerden kiralanan gayrimenkullerin kira bedellerinin ödenmesi sırasında Gelir Vergisi Kanununun 94. maddesinin 6/a bendi uyarınca % 20 Gelir Vergisi Bakanlar Kurulunun 5.11.1988 tarih ve 19980 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan 88/13341 sayılı kararı ile de hesaplanan gelir vergisinin % 5'i oranında 1.1.1989 tarihinden geçerli olmak üzere Savunma Sanayi Destekleme Fonu kesintisi yapılması gerektiği halde bu hususa uyulmadığı görüldü.

Gelir Vergisi Kanununun 70. maddesi ile arazi ve binaların kiraya verilmesinden elde edilen iratlar gayrimenkul sermaye iradı sayılmış 94. maddesinde ise Kamu İdare ve Müesseseleri ile sair Kurumlar 70. madde de yazılı mal ve hakların kiralanması karşılığı yapılan ödemelerden istihkak sahiplerinin gelir vergilerine mahsuben tevkifat yapmaya mecbur tutulmuşlardır.

Yukarıya alınan mevzuat hükümlerine aykırı hareket edilerek ..... lira Gelir Vergisi ile ..... lira Savunma Sanayi Destekleme Fonu olmak üzere toplam ..... lira kesinti yapılmaması suretiyle meydana gelen fazla ödemenin sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.

Daire : 6   Tarih : 16.7.1991   Tutanak No : 8087/16   Özel İdare

---

Savunma muvacehesinde ve her ne kadar, 2982 sayılı Kanun'un 10. maddesinde ismen sayılmamış iseler de, öğrenci yurtları, diğer yerlerden gelen öğrencilerin barındığı ve içerisinde çeşitli eğitim faaliyetlerinin yapıldığı kamuya açık binalar olduklarından, bunların 10. madde kapsamında sayılmalarında kanunun amacına aykırılık bulunmadığı veçhile Şarkikaraağaç'ta yaptırılan yurt binası hakedişlerinin ödenmesi sırasında damga vergisi kesintisi yapılmamasında ilişilecek bir husus bulunmadığına karar verildi.

YÖK Başkanlığı Dökümantasyon Merkezi'nin ihtiyacı için yurtdışından periyodik olarak satın alınan bilimsel yayın bedelinin Türkiye İş Bankası Ankara Merkez Şubesinde transferi sonucu banka komisyonunun fazla ödendiği, fazla ödenen komisyon üzerinden Banka Sigorta ve Muamele vergisinin yersiz ödendiği görülmüştür.

3182 sayılı Bankalar Kanununun 57 nci maddesinde; Türkiye'de faaliyet gösteren bütün bankalar, tüzel kişiliği haiz Türkiye Bankalar Birliğine üye olmak zorundadırlar.

24 Aralık 1985 tarih ve 18968 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan Türkiye Bankalar Birliği Statüsü'nün 1 nci maddesinde;

Türkiye Kanunlarına göre kurulmuş ve kurulacak bankalar ile yabancı ülkelerde kurulmuş olup da Türkiye'de şube açmak suretiyle çalışan ve çalışacak olan bankalar arasında 3182 sayılı Bankalar Kanununun 57 nci maddesi hükmü uyarınca merkezi Ankara'da olmak üzere, "Türkiye Bankalar Birliği" adıyla tüzel kişiliği olan bir birlik kurulmuştur.

Türkiye'de çalışan bütün bankalar bu Birliğe üye olmak ve bu statü hükümlerine uymak ve Birliğin yetkili organlarının alacağı kararları uygulamak zorundadır ..... " denilmektedir.

Yukarıda yazılı olan Bankalar Kanunu ve Bankalar Birliği statüsünün verdiği yetkiye dayanılarak, Türkiye Bankalar Birliği Genel Sekreterliği tarafından yayınlanan 17.4.1984 tarih ve 856 sayılı tebliği gereğince, 6.6.1989 tarihine kadar, bankaların alacağı azami komisyon % 1 ve bu tarihten sonra da % 1,5 olacaktır.

Söz konusu havaleler, ticari bir işle ilgili değildir. Türkiye Ticaret Kanununun 3 ncü maddesinde belirtildiği üzere, Ticaret Kanununda düzenlenen konularda bir ticarethane, fabrika veya ticari biçimde işletilen diğer kurumları ilgilendiren bütün fiil ve işler, ticari iş sayılmıştır.

YÖK Başkanlığı resmi bir Kurum olup satın alınan malzemeler bilimsel yayınlardır. Bu bakımdan havale işlemi bir ticari işle ilgili değildir.

Yukarıda gerekçeleri ile belirtildiği üzere, Türkiye İş Bankasına Komisyonun fazla verilmesi sonucu Bütçeden yersiz ödemede bulunulmuştur.

Fazla ödenen komisyon üzerinden %5 nisbetinde Banka, sigorta ve muamele vergisi tahakkuk ettirilmesi sonucunda da ayrıca fazla ödemeye sebebiyet verilmiştir.

Gerekçesiyle açıklandığı üzere, mevzuata aykırı olarak bütçeden fazla ödenen ..... liranın sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

BELEDİYE MEVZUATI İLE İLGİLİ KARARLAR

Daire : 7 Tarih : 10.9.1992 Tutanak No : 7235/6 Belediye

Belediye faaliyetleri ile doğrudan ilgili olmasa da gerek mahalli gelişmeler gerekse istatistik bilgi ve haberlerinin çalışmalarını kolaylaştırıcı ve yönlendirici olduğu düşünülerek konu edilen dergilere yapılan ödemelerde ilişik bulunmadığına karar verildi.

Daire : 6 Tarih : 2.4.1992 Tutanak No : 8224 Belediye

Ayniyat işlemlerinin düzenli yapılmadığı anlaşıldığından, Bakanlığın yazılarak Belediyenin ikaz edilmesine karar verildi.

Daire : 7 Tarih : 21.11.1991 Tutanak No : 70104/4 Belediye

1580 sayılı yasanın 156. maddesinde, Nüfusu 70 binden yukarı Belediyelerde lüzum görüldüğü takdirde Meclis Azasına Huzur Hakkı verileceği ve bunun miktarını tayin eden Meclis Kararlarının İçişleri Bakanlığının onayı ile kesinleşeceği hükme bağlandığından; Ayrıca konu ile ilgili İçişleri Bakanlığının 19.12.1984 gün ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 521-84-306-5-18805 sayılı Genelgelerinin 2. maddesinde de, ancak nüfusu 70 bin ve yukarı belediyelerde Belediye Meclisi Üyelerine Meclis Çalışmaları devam ettiği veya Belediye Meclisince kurulan ihtisas Komisyonlarında yaptıkları çalışmalar süresince huzur ücreti ödenebileceği belirtildiğinden; Nüfusu 70 bin'den aşağı olan ..... Belediyesinde Meclis İhtisas Komisyonu Üyelerine huzur hakkı verilmesi mümkün değildir.

Açık Mevzuat ve Genelge Hükümüne rağmen Belediye Meclisinin 5.11.1986 gün ve 22 sayılı Meclis Üyelerine Oturum başına Hakkı Huzur ödeneceği yolundaki Kararı Yasa'ya aykırı olup, bu karar gereğince ödenen ..... liranın sorumlulara ödettilmesine karar verildi.

Daire : 7 Tarih : 22.5.1992 Tutanak No : 7196/11 Sağlık Krm.Saym.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununun 36. maddesinde Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin istisnaları belirtilmiş ve maddenin 1. bendinde kazanç amacı gütmemek şartı ile hastanelerde tüketilen elektriğin tüketim vergisinden istisna edildiği hükmüne yer verilmiştir. Dolayısıyla Türkiye Elektrik Kurumuna tüketim vergisi ödenmemesi gerekir.

BÜTÇE MEVZUATI İLE İLGİLİ KARARLAR

Daire : 6 Tarih : 16.7.1992 Tutanak No : 8087 Özel İdare

Merkezi Ankara'da bulunan ve kamu yararına çalışan derneklerden olan Türk İdareciler Derneğince, İl Özel İdaresi 1988 yılı Bütçesinin (R) cetvelindeki 35.000 Sosyal Transferler bölümünün 35.710 harcama kalemi açıklaması karşısında, İl Özel İdare Bütçesinden yardım yapılmasının mümkün olmadığına ve yapılan yersiz ödemenin, sorumlulara ödetirilmesine karar verildi.

Daire : 6 Tarih : 14.5.1992 Tutanak No : 8232/29 Defl.Muh.Müd.

Mal saymanlıklarını denetlemek amacıyla gelen müfettişlerin hizmetleri karşılığında 6245 sayılı Harcırah Kanunu hükümlerine göre yolluk aldıkları cihetle, kendileri için bütçeden ayrıca temsil ve ağırlama masrafı altında bir harcamanın yapılmasına imkan bulunmamaktadır.

Daire : 7 Tarih : 7.5.1991 Tutanak No : 7021/2 Döner Sermaye

Döner Sermaye Saymanlığı'nın borçlandırılarak Araştırma Fonu'na aktarılması gereken tutarın Fon hesabına alacak kayıt edildiği bu şekilde işlemin tahakkukunun yapılmış olduğu anlaşıldığından ilişik bulunmadığına karar verildi.

Daire : 6   Tarih : 16.7.1991   Tutanak No : 8087   Özel İdare

---

Ödeme evrakı niteliğinde olmayan tahakkuk fişine dayanılarak 1050 sayılı Kanunun 73. maddesine aykırı olarak vergi dairesine yapılan usulsüz ödemenin, ödemeye ilişkin vergisi dairesi makbuzunun ibrazına değin sorumlulara ödettirilmesine, 1149 sayılı verile emrine ekli vergi dairesi makbuzu fotokopi olup her ne kadar onaylanmamış ise de, karşı tarafın resmi daire olması nedeniyle olaya münhasıran ilişilecek bir husus bulunmadığına karar verildi.

Daire : 6   Tarih : 7.7.1992   Tutanak No : 8261   Döner Sermaye

---

Döner Sermayeli İşletmeler Hesap Plânı Açıklamasının (5) Gider Hesapları Bölümünün (50) Genel İdare Giderleri, (5072) Eğitim-Kurs ve Tatbikat Giderleri harcama kalemi kısmında, yabancı dil kurslarına veya teknik ve sosyal bilgilerini artırmak üzere özel, resmi kurslara ve eğitimlere gönderilen elemanların her türlü kurs yevmiyeleri, eğitim ve dersane ücretleri, alet ve edevat giderlerinin 657 sayılı devlet memurları kanununa göre yürürlüğe konacak yönetmelikler ve Bütçe Kanunlarındaki hükümlere göre bu hesaptan ödeneceği belirtilmiştir.

1989 Mali Yılı Bütçe Kanununa ekli (R) cetvelinin "390- Diğer Hizmet Alımları" ayrıntı kodunun (f) kurslara katılma giderleri bölümünde yer alan hükme göre; dil kursları için ödenecek ders ücretlerinin %20 si memur tarafından karşılanacaktır. Kitap ücretlerinin ödeneceğine ilişkin bir hükme yer verilmediğinden bu tür giderleri de kursa katılanlar kendileri karşılayacaklardır.

Kursa gönderilen personelin kurs ücretlerinin tamamının ve kitap bedellerinin bütçeden karşılanması sonucu fazla ödenen ..... liranın sorumlulara ödettirilmesine karar verildi.